

ပညာရေးကဏ္ဍတွင်
ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေး
လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲ

စာစဉ်(၁)

**ပညာရေးကဏ္ဍတွင်
ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ
လျော့ချခြင်းအကြောင်း
မိတ်ဆက်ခြင်း**

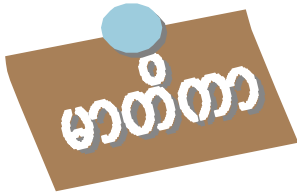
ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့်
ကုလသမဂ္ဂပညာရေးသိပ္ပံနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့(ယူနက်စကို)မှ
ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည်။
(၂၀၁၀ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ)

စာစဉ်(၁) ပညာရေးကဏ္ဍတွင်ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချခြင်းအကြောင်းမိတ်ဆက်ခြင်း

ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ယူနက်စကို
မှ စီစဉ်ပြုစုသည်။
(၂၀၁၀ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ)

ယူနက်စကို-မြန်မာ ပညာရေးပြန်လည်ထူထောင်မှုအစီအစဉ်
UNESCO Myanmar Education Recovery Programme
Education for Sustainable Development Unit
UNESCO Asia and Pacific Regional Bureau for Education, Bangkok
ကုလသမဂ္ဂအဆောက်အအုံ၊ (၆)နတ်မောက်လမ်း၊ တာမွေမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့၊
မှ ထုတ်ဝေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်ပုံနှိပ်သည်။

စာစဉ်(၁)
ပညာရေးကဏ္ဍတွင်ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချခြင်းအကြောင်း
မိတ်ဆက်ခြင်း

ဤလုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲအကြောင်း.....၂

လိုအပ်သောပစ္စည်းများ ၂

လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲဖွင့်လှစ်ခြင်းနှင့်ကြိုဆိုခြင်း ၃

ရည်ရွယ်ချက်များ ၃

လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲအစီအစဉ် ၄

အသုံးပြုမည့်နည်းလမ်း ၅

သင်တန်းဆိုင်ရာအခြေခံအချက်များ ၅

ပါဝင်သောအကြောင်းအရာ ၅

ပို့ချနည်းများ ၆

ပတ်ဝန်းကျင် ၆

ရရှိသောအကျိုးကျေးဇူး/ရလဒ်များ ၇

ဤစာစဉ်တွင်.....၈

ဒါကိုသိပါ ၉

ဝေါဟာရများ..... ၄၄

ဒါကိုဖတ်ပါ ၄၆

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချခြင်း(DRR) အခြေခံသဘောတရားများ ၄၆

ဟရိုးဂိုးလုပ်ငန်းစဉ်မူဘောင်- HFA..... ၄၇

‘လူတိုင်းအတွက်ပညာရေး’- EFA ၄၇

ထောင်စုနှစ်ဖွံ့ဖြိုးရေးပန်းတိုင်များ- MDGs ၄၈

အရေးပေါ်အခြေအနေများရှိပညာရေးနှင့်ပညာရေးကဏ္ဍရှိ DRR ၄၈

ပညာရေးကဏ္ဍတွင်ဘေးအန္တရာယ်ခုခံနိုင်စွမ်းကိုတည်ဆောက်ခြင်း ၄၉

ပညာရေးအတွက် ယူနက်စကို၏ပံ့ပိုးမှု ၅၀

သတင်းအချက်အလက်ရင်းမြစ်များ ၅၁

ဒါကိုသတိရပါ ၅၂

ကိုယ်ပိုင်မှတ်စုများရေးသားပါ ၅၃

ဤလုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲအကြောင်း

ဤလုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲသည် ပညာရေးစီမံခန့်ခွဲသူများ၏စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ရေးအတွက် ဖြစ်ပြီး ပညာရေးကဏ္ဍတွင်ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးအသိပညာကို အလေးပေးသည်။ သင်တန်းစာစဉ်များနှင့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပညာရေးရှုထောင့်မှ ဟရီးဂိုးလုပ်ငန်းစဉ်မူဘောင် (Hyogo Framework for Action- HFA)နှင့်အညီ စီစဉ်ပြုစုထားပါသည်။

စာစဉ်များပြုစုခြင်းကို သင်ယူမှုစနစ်စံပုံစံပေါ်တွင် အခြေခံထားပါသည်။ ယင်းပုံစံတွင် ပညာရေးကဏ္ဍ၏ပုံမှန်သင်ကြား/သင်ယူမှုလမ်းကြောင်းမှပို့ချသော်လည်း သင်ယူသူများအားဦးတည်၍ အရေးကြီးသော အကြောင်းခြင်းရာများကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ပတ်ဝန်းကျင်အကြောင်းအရာများမှ ထုတ်ယူထားပါသည်။ ဤလုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲတွင် သင်တန်းစီစဉ်ပို့ချမှုနှင့် သင်ယူမှုအဆင်ပြေချောမွေ့စေရန် အောက်ပါတို့ကို စီစဉ်ပြုစုထားပါသည်-

- သင်တန်းအထောက်အကူပြုစာစဉ်များ
- ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးဆိုင်ရာအခြေခံဝေါဟာရအဓိပ္ပါယ်များစာအုပ်
- လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုစာအုပ်နှင့် ပိုစတာများပါဝင်သော ဘေးအန္တရာယ်ပညာပေးရင်းမြစ်များ

လိုအပ်သော ပစ္စည်းများ

သင်တန်းစာစဉ်များကိုပို့ချရာတွင် အောက်ပါပစ္စည်းများလိုအပ်ပါမည်-

- ရွက်ဆုတ်ပိုစတာ စာရွက်ကြီးများ (၃၀ ရွက်)
- စာရွက်ကြီးများကို နံရံတွင်ဖြစ်စေ၊ ကတ်ပြားများကို စာရွက်ကြီးများပေါ်တွင်ဖြစ်စေ၊ ချိတ်/ကပ်ရန် တိပ် သို့မဟုတ် သံမိုက်များ
- ဖျက်၍မရသော မင်တံများ (တစ်စုံလျှင် ၅ ချောင်းပါဝင်သော၊ အရောင်မတူသည့် မင်တံ ၃ စုံ)
- သင်တန်းသားများအတွက် ဖောင်တိန် သို့မဟုတ် ခဲတံများ (တစ်ဦးလျှင် တစ်ချောင်းစီ)
- အညွှန်းကတ်ပြားများ သို့မဟုတ် ကပ်ခွာမှတ်စုစာရွက်ငယ်များ (၅၀ ထုပ် - တစ်ထုပ်)
- လျှပ်စစ်ဓာတ်အားရရှိသောနေရာများတွင် ပါဝါပွိုင့်ဆလိုက်ဖြင့်ပြသရန် ကွန်ပျူတာနှင့် ပရိုဂျက်တာ
- ပရိုဂျက်တာအသုံးပြု၍မရသောနေရာများတွင် ဆလိုက်ပြားများထားရန်စင်မြင့် သို့မဟုတ် စားပွဲမြင့်
- သင်တန်းသားတစ်ဦးလျှင် တစ်ခုစီဖြန့်ဝေရေးအတွက် လုံလောက်သော စာစဉ်စာအုပ်များ သို့မဟုတ် လက်ကမ်းစာစောင်များ

**လုပ်ငန်း
ဆွေးနွေးပွဲ
ဖွင့်လှစ်ခြင်းနှင့်
ကြိုဆိုခြင်း**

သင်တန်းသားများကို ကြိုဆို၍ သင်၏အမည်၊ သင်၏အဖွဲ့အစည်းတို့ကို ၎င်းတို့အား သင်ကိုယ်တိုင် မိတ်ဆက်ပြောပြပါ။ ထို့ပြင် အဘယ်ကြောင့် ဤသင်တန်းကိုဖွင့်လှစ်ရခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရှင်းပြပါ။ ထို့နောက် သင်တန်းသားများအား ကိုယ်တိုင်မိတ်ဆက်ခိုင်းပါ။

လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲ၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် အကြောင်းအရာများကို သင်တန်းသားများကို ပြောပြပါ။ လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲအစီအစဉ်ကိုလည်း ဆွေးနွေးပါ။

ရည်ရွယ်ချက်များ

ဤလုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲပြီးဆုံးချိန်တွင် သင်တန်းသားများသည်-

- ❖ ပညာရေးကဏ္ဍရှိ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချမှုဘာသာရပ်၏ အခြေခံသဘောတရားများ နှင့် အရေးပေါ်တုံ့ပြန်မှုများကို နားလည်သဘောပေါက်ကြပါလိမ့်မည်
- ❖ နိုင်ငံအဆင့်နှင့် ရပ်ရွာအဆင့်တို့တွင် ခုခံနိုင်စွမ်းတည်ဆောက်ခြင်းချဉ်းကပ်နည်းကို ဟရိုးဂိုးလုပ်ငန်းစဉ်မူဘောင်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ကျွမ်းကျင်စွာ သိရှိသွားကြပါမည်
- ❖ ပညာရေးကဏ္ဍရှိ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချမှုဘာသာရပ်အတွက် လေ့လာသင်ယူမှု ချဉ်းကပ်နည်းစနစ်ကို ပေါက်မြောက်အောင်မြင်သွားကြပါမည်
- ❖ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပညာရေးကဏ္ဍအတွင်း ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချရေးကို ထည့်သွင်းရေးအား ဦးစားပေးမှုရှေ့ရှုမိလာကြပါမည်
- ❖ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချရေးကိုဦးတည်သော စိစစ်မှုများနှင့်အရေးယူဆောင်ရွက်မှုတို့အတွက် နည်းစနစ်များကို ရရှိပါမည်
- ❖ ကျောင်းသား/သူများ၊ ဆရာ/မများအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်မှုလျှော့ချရေးဆိုင်ရာ ကျောင်းပြင်ပ ပညာရေးအတွက် သင်ကြားမှုအထောက်အကူပစ္စည်းများနှင့် ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများအတွက် ပညာပေးရင်းမြစ်များကို ရရှိကြပါမည်။

လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲကာလ (၃)ရက်

ပထမရက်

နံနက် ၈:၃၀ မှ ၉:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲဖွင့်လှစ်ခြင်း
နံနက် ၉:၀၀ မှ ၁၁:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> မိတ်ဆက်ခြင်း စာစဉ် (၁) ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ လျှော့ချရေးအကြောင်း မိတ်ဆက်တင်ပြခြင်း+ ဝေါဟာရများ
နံနက် ၁၁:၀၀ မှ နေ့လည် ၁၂:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> စာစဉ် (၂) ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ဘေးအန္တရာယ် လျှော့ချရေးကို ဒေသနှင့်လျော်ညီအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း+ လေ့ကျင့်ခန်း
နေ့လည် ၁၂:၀၀ မှ ၁:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> နေ့လည်စာ
နေ့လည် ၁:၀၀ မှ ၃:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> စာစဉ် (၂) အဆက်
နေ့လည် ၃:၀၀ မှ ၃:၃၀	<ul style="list-style-type: none"> လွှက်ရည် / ကော်ဖီသောက်ချိန်
ညနေ ၃:၃၀ မှ ၅:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> စာစဉ် (၃) ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေများ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်း၊ စိစစ်အကဲဖြတ်ခြင်း နှင့် စောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်ခြင်း+ လေ့ကျင့်ခန်း

ဒုတိယရက်

နံနက် ၉:၀၀ မှ ၁၁:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> စာစဉ် (၃) အဆက်
နံနက် ၁၁:၀၀ မှ နေ့လည် ၁၂:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> စာစဉ် (၄) ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချမှု (DRR) ပညာပေးခြင်းဖြင့် ဘေးကင်းလုံခြုံစွာနေထိုင်တတ် သည့် အလေ့အထ တည်ဆောက်ခြင်း+လေ့ကျင့်ခန်း
နေ့လည် ၁၂:၀၀ မှ ၁:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> နေ့လည်စာ
နေ့လည် ၁:၀၀ မှ ၂:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> စာစဉ် (၄) အဆက်
နေ့လည် ၂:၀၀ မှ ၃:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> စာစဉ် (၅) တင်ဆက်မှု - ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်စေနိုင်သည့် အခြေခံအကြောင်းရင်းများကို လျှော့ချခြင်း+ လေ့ကျင့်ခန်း
နေ့လည် ၃:၀၀ မှ ၃:၃၀	<ul style="list-style-type: none"> လွှက်ရည် / ကော်ဖီသောက်ချိန်
နေ့လည် ၃:၃၀ မှ ညနေ ၅:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> စာစဉ် (၅) အဆက်

တတိယရက်

နံနက် ၉:၀၀ မှ နေ့လည် ၁၂:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> စာစဉ် (၁)မှ (၅)- ပြန်လည်ဆက်စပ်ဆွေးနွေးခြင်း စာစဉ် (၆) တင်ဆက်မှု - ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ထိရောက်သော တုံ့ပြန်မှုနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်မှုတို့အတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း + လေ့ကျင့်ခန်း
နေ့လည် ၁၂:၀၀ မှ ၁:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> နေ့လည်စာ
နေ့လည် ၁:၀၀ မှ ၃:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> စာစဉ် (၇) တင်ဆက်မှု - ရပ်ရွာလူထုအခြေပြု ဘေးအန္တရာယ် ပညာပေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း+ လေ့ကျင့်ခန်း လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုစာအုပ်
နေ့လည် ၃:၀၀ မှ ၃:၃၀	<ul style="list-style-type: none"> လွှက်ရည် / ကော်ဖီသောက်ချိန်
နေ့လည် ၃:၃၀ မှ ညနေ ၅:၀၀	<ul style="list-style-type: none"> ပိုစတာများ ပြန်လည်ဆွေးနွေးအကြံပြုချက်များ

အသုံးပြုမည့် နည်းလမ်း

စာစဉ်တိုင်းတွင် သဘောတရားများကို အကျိုးဆောင်က အစပျိုးမိတ်ဆက်တင်ပြမှုတစ်ရပ် ပါဝင်သည်။ သင်တန်းသားများအား တင်ပြချက်ကိုသိမြင်ရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်မှတ်စုများ ရေးမှတ်နိုင်ရေး တို့အတွက် အကူအညီပေးနိုင်သည့် စာစဉ်စာအုပ်များ ဖြန့်ဝေပေးပါလိမ့်မည်။ တင်ပြချက်ပြီးလျှင် အုပ်စုလိုက်လေ့ကျင့်ခန်း ဆက်လက်ပြုလုပ်ပါမည်။ သင်တန်းသားများအား အုပ်စုငယ်ကလေးများ ဖွဲ့စည်းပေးပါမည်။ ထို့နောက် မိတ်ဆက်တင်ပြပေးထားသော သဘောတရားများကို ကောင်းစွာနားလည် သဘောပေါက်ပြီး ဆွေးနွေးမှုကို အထောက်အကူပြုနိုင်သော လေ့ကျင့်ခန်း တစ်ရပ်ကို အုပ်စုလိုက် ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ အဆိုပါလေ့ကျင့်ခန်းကို လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲ တစ်လျှောက်လုံးရှိ လေ့ကျင့်ခန်း အတွဲများ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် စီစဉ်ထားပြီး ယင်းလေ့ကျင့်ခန်းများသည် ကျောင်းများနှင့် ရပ်ရွာများအတွင်း ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချရေးအစီအစဉ်အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာစေရန်ဖြစ်ပါသည်။

သင်တန်းဆိုင်ရာ အခြေခံအချက်များ

အကျိုးဆောင်များသည် အတွေ့အကြုံရင့်နည်းပြများဖြစ်ပါက၊ သင်တန်းဆိုင်ရာ အခြေခံအချက် များကို သုံးသပ်သင့်ပါသည်။ ယင်းတို့ကို လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲ သို့မဟုတ် သင်တန်းတစ်ခုနှင့် ကိုက်ညီသည်ဟု အများကယူဆထားသည့်အတိုင်း ကဏ္ဍ (၄) ခုခွဲခြားထားပါသည်။ ၎င်းကဏ္ဍများမှာ ပါဝင်သော အကြောင်းအရာ၊ နည်းစနစ်များ၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ရလဒ်များဖြစ်ကြသည်။

ပါဝင်သောအကြောင်းအရာ

ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း

- ကြိုတင်ပြင်ဆင်ပါ။ သင်တန်း၏အပိုင်းတစ်ခုတွင် မည်သည့်အကြောင်းအရာအား ခြုံငုံမိရမည် ကို သိရှိပါ။
- သင်တန်း၏ အပိုင်းတစ်ခုတိုင်းအတွက် လိုအပ်သော ပစ္စည်းများအားလုံးနှင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင် ထားသော သင်တန်းအထောက်အကူအားလုံးပြည့်စုံမှုရှိကြောင်း သေချာပါစေ။

သင်တန်းပို့ချခြင်း

- သင်သည် အကျိုးဆောင်/သင်တန်းနည်းပြဖြစ်သဖြင့် သင်ကြားရမည့် ဘာသာရပ်ကို ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်ရပါမည်။

- သင်သိထားသမျှကို သရုပ်ပြရန်မလိုသော်လည်း ဆွေးနွေးမှုများကို အထောက်အကူပေးရန်နှင့် သင်ကြားနေသည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် သင်တန်းသားများ၏ ဝေဖန်ချက်များ ပေါင်းစည်းမိစေရန်အတွက် သင်ကြားသည့် အကြောင်းအရာများကို သင်ကိုယ်တိုင် ကြေညက် နေရမည်။
- သင်တန်းသားများ စိတ်ဝင်စားမှုရှိအောင် ဖန်တီးပါ။ သင်တန်း၏ အပိုင်းတစ်ခုချင်းစီအတွက် သင်ယူမှုရည်ရွယ်ချက်များကို ရှင်းပြပါ။
- သင်ကြားသည့် ဘာသာရပ်တွင် သင်တန်းသားများ၏ အမြင်များ၊ ဝေဖန်ချက်များ ထုတ်ဖော်ခွင့် ပေးပါ။
- သင်တန်းစာစဉ်များတွင် သတ်မှတ်ထားသော အကြောင်းရာအချက်အလက်စုံလင်မှုရှိအောင် စီစဉ်၍ သင်တန်းအပိုင်း၏ အချိန်အတိုင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အထောက်အကူပစ္စည်းမျိုးစုံကို အသုံးပြုပါ။ အပိုင်းများကို ဤနည်းအတိုင်း စီစဉ်ထားခြင်းဖြစ်၍ အပိုင်းလိုက် လုပ်ဆောင်ချက်များအားလုံး ပြီးပြည့်စုံပါစေ။

သင်တန်းအပိုင်းများကို အသေးစိတ်အစီအစဉ်ချမှတ်ထားသင့်သည်။ သို့ရာတွင် သင်တန်းသား များ၏ လိုအပ်ချက်များကို တုံ့ပြန်နိုင်ရေးအတွက် ပြုလွယ်ပြင်လွယ် ဖြစ်ပါစေ။

ပို့ချနည်းများ

သင်ယူမှုတိုးတက်စေရန်နှင့် လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲကို ပို၍စိတ်ဝင်စားလာစေရန် သင်တန်းနည်းပြ သည် အောက်ပါနည်းအမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုနိုင်သည်။

- **ဟောပြောပို့ချချက်များ** - အုပ်စုတစ်ခုလုံးအတွက် သီးခြားညွှန်ကြားချက်များ သို့မဟုတ် သတင်းအချက်အလက်များသိရှိစေရန်လိုအပ်လျှင် အသုံးပြုသည်။
- **ဉာဏ်ဖွင့်ဆွေးနွေးခြင်း**- အဖြေရှာရန်နှင့် ဆွေးနွေးမှုပိုတိုးတက်စေရန် အကြံဉာဏ်များစွာ ပေါ်ပေါက်လာစေလိုလျှင် အသုံးပြုသည်။
- **ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုများ**- အုပ်စုငယ်များဖွဲ့၍ စိစစ်ရေးနှင့်ဆွေးနွေးရေးအတွက် ဖြစ်ရပ်မှန် နမူနာများကိုအကျဉ်းချုပ်ပုံစံတင်ပြရာတွင် အသုံးပြုသည်။
- **အုပ်စုလုပ်ငန်း**- သဘောတရားများစူးစမ်းရှာဖွေရေးနှင့် သီးခြားရလဒ်များရရှိရေးတွင် အသုံးပြု သည်။
- **သရုပ်ဆောင်ခြင်း**- သီးခြားအခြေအနေများကို စူးစမ်းရှာဖွေရေးတွင်အသုံးပြုသည်။
- **သဏ္ဍာန်တူသရုပ်တူဆောင်ရွက်ခြင်း**- ဇာတ်ညွှန်းတစ်ခုအတွင်းရေးသားထားသော သီးခြား အခန်းများအလိုက် သရုပ်ဆောင်ရန် အသုံးပြုသည်။
- **စကားရည်လှခြင်း**- ရွေးချယ်ခွင့်အမျိုးမျိုး၏ ကောင်းကျိုးနှင့်ဆိုးကျိုးများကို စူးစမ်း ရှာဖွေရေးတွင် အသုံးပြုသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်

ပတ်ဝန်းကျင်တွင် နှစ်ပိုင်းပါဝင်သည်။ ပထမပိုင်းမှာ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်ပြီး ဒုတိယ ပိုင်းမှာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင် ဖြစ်သည်။ သင်ယူရေးအတွက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းသော ပတ်ဝန်းကျင်

ဖန်တီးရေးသည် နည်းပြ၏တာဝန်ဖြစ်သည်။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်သည် သင်တန်းပြုလုပ်သည့် နေရာပေါ်မူတည်၍ ပြောင်းလဲနိုင်သည်။

စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်ကား အကျိုးဆောင်အပေါ်တွင် လုံးဝမူတည်သည်။ သင်တန်းသား များ စိတ်အားတက်ကြွစွာ သင်ယူနိုင်စွမ်းရှိသော ဝန်းကျင်တစ်ခုကို ဖန်တီးခြင်းသည် အကျိုးဆောင်၏ အလုပ်ဖြစ်သည်။ သင်သည် တွဲဖက် အကျိုးဆောင်အဖြစ် သို့မဟုတ် အထောက်အကူပြုသူများအဖွဲ့တွင် လုပ်ကိုင်ရလျှင် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် စီမံလျာထားခြင်းကို အသင်းအဖွဲ့အနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ထား သင့်သည်။ သို့မှသာ သင်တန်းသားများ ထံမှ သင်ရယူချင်သော အပြန်အလှန်လေးစားမှုနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုသဘောထားကို ရရှိနိုင်သည်။ နည်းပြတစ်ဦးသည် နွေးထွေးမှု၊ ခင်မင်ရင်နှီးမှုနှင့် စိတ်အား ထက်သန်မှုရှိရန် လိုအပ်သည်။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝန်းကျင်သည်လည်း သင်တန်းသားများအပေါ်တွင် အတိုင်းအတာ အချို့အထိ တည်မြဲနေတတ်သည်။

ရရှိသောအကျိုးကျေးဇူး/ရလဒ်များ

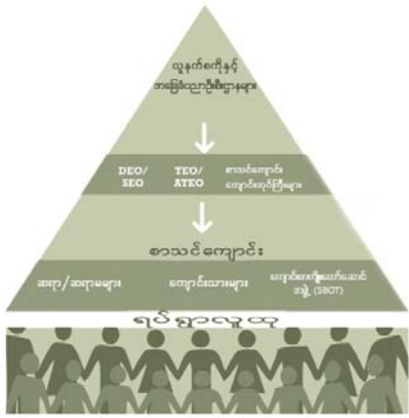
သင်တန်းတစ်ခုမှရရှိသော အကျိုးကျေးဇူး သို့မဟုတ် ရလဒ်များသည် ခိုင်မာသင့်သည်။ သင်တန်းသားများက အကြံပြုချက်များ သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်လျှင် ယင်းတို့အား လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း သေချာစေရမည်။

- ရလဒ်များသည် သင်တန်းကာလအတွင်း သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ရန် ခက်ခဲနေတတ်သည်။ နောင်တွင် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန် ကြိုးပမ်းသင့်သည်။
- သင်တန်းအပိုင်းတစ်ခု သို့မဟုတ် တစ်ရက်အတွင်း သင်ယူပြီးသည့် အကြောင်းအရာကို သင်တန်းသားများအား အကျဉ်းချုပ်ခိုင်းပါ။
- သင်ကြားသည့် ဘာသာရပ်များတွင် ပြန်လည်လေ့ကျင့်ခန်းများထည့်ပေးပါ။ ပြန်လည် လေ့ကျင့်ခန်းကို ဉာဏ်စမ်းပဟေဠိ သို့မဟုတ် အခြားသော ကစားနည်းပုံစံဖြင့် ပြုလုပ်ပါ။ သင်တန်းသားများသည် အခြားသူများ၏ တုံ့ပြန်မှုများကို ဆွေးနွေးနိုင်စွမ်းရှိသင့်သည်။
- လိုအပ်ပါက နောက်ဆက်တွဲ သင်တန်းအပိုင်း၊ ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းများရှိရမည်။ သို့မှသာ လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲ၏ ရလဒ်များကို ရှုမြင်သုံးသပ်နိုင်သည်။
- ရေးသားထားသော ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်စာရွက်များကို အသုံးပြုပါက ဖြည့်စွက်ရန် အချိန် လုံလောက်စွာပေးပါ။ (သို့) သင်တန်းများအပြီး ရက်သတ္တ (၂) ပတ်အကြာတွင် ပြန်လည် သုံးသပ်ချက်ကို ပြီးစီးအောင် ဖြည့်စွက်ခိုင်းပါ။ ဤသို့ပြုလုပ်နိုင်ပါက သင်တန်း၏ စစ်မှန်သော တန်ဖိုးရည်ညွှန်းချက်ကို သိရှိရရှိပါလိမ့်မည်။

စာစဉ်များကို ပို့ချသည့်အခါတွင် နည်းပြလုပ်သူအနေဖြင့် **သင်ယူမှုစနစ်ချဉ်းကပ်နည်း** ကို အသုံးပြုသင့်သည်။ အဆိုပါ သင်ယူမှုစနစ်သည် သင်ကြား-သင်ယူမှု၏ အရည်အသွေးမြင့်မားလာရေး အတွက် ပညာရေးကဏ္ဍအတွင်းရှိ အဓိကဇာတ်ဆောင်အမျိုးမျိုးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် မူဘောင် တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ပါဝင်သော အပိုင်းခွဲများမှာ-

- သင်ယူလေ့လာသူ
- သင်ကြား - သင်ယူမှု
- ပညာရေးစနစ်၊ ကဏ္ဍများ
- သင်ယူလေ့လာမှုဝန်းကျင်

ထို့အပြင် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ရောက်ရှိ နိုင်ရေးအတွက်ကိုလည်း ရောင်စဉ်ဖြာ ပုံစံငယ်မှ အကူအညီပေးပါ လိမ့်မည်။

ရောင်စဉ်ဖြာပုံစံငယ် သို့မဟုတ် ပိရမစ်ပုံသည် အုပ်စုငယ်များ အား ဆောင်ရွက်မှုစွမ်းရည်များ၊ သင်တန်းပေးပုံ နည်းလမ်းများ သင်ကြားရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေသည်။ ထိုသင်တန်းသား များကလည်း အခြားအုပ်စုငယ်များအားပြန်လည် ဆင့်ပွားသင်ကြားပေးကြမည်။ ထိုနည်းအားဖြင့် အောက်ခြေအဆင့်သို့ ရောက်ရှိသွားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သင်တန်းသား အမြောက်အမြားကိုလည်း သင်ကြားပေးနိုင်ပါသည်။ သို့သော် သင်ကြားမှုများအားစွဲမြဲမှတ်သားနိုင်ရေး၊ အခြားသူများအား ပြန်လည် သင်ကြားပေးနိုင်ရေးတို့အတွက် အချိန်များစွာယူရပေမည်။

- ယူနက်စကို-မြန်မာ ပညာရေးပြန်လည်ထူထောင်မှုအစီအစဉ်
- ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချခြင်း(DRR)အခြေခံသဘောတရားများ
- အရေးပေါ်အခြေအနေများရှိပညာရေးနှင့်ပညာရေးကဏ္ဍရှိ DRR
- ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ
- ‘လူတိုင်းအတွက်ပညာရေး’
- ဟရီးဂိုးလုပ်ငန်းစဉ်မူဘောင် (၂၀၀၅-၂၀၁၅)
- ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချခြင်းသည်ကျောင်းများတွင်စတင်သည်
- လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲဖွဲ့စည်းထားပုံနှင့်ချဉ်းကပ်ပုံ

စာစဉ် - ၁

ပညာရေးကဏ္ဍတွင်ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ

လျှော့ချခြင်းအကြောင်း

မိတ်ဆက်ခြင်း

ပထမဦးစွာ အန္တရာယ်နှင့် ဘေးအန္တရာယ်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့် ခြားနားချက်များကို သိရှိထားရန်လိုသည် (အကျိုးဆောင်က သင်တန်းသားများအား စဉ်းစားဖြေကြားပါစေ၊ လိုအပ်ပါက ဥပမာများပေး၍ ဆွေးနွေးပါ)။ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများကိုလျှော့ချနိုင်ခြင်းဖြင့် အန္တရာယ်ကို ဘေးအန္တရာယ်အဖြစ်သို့ မရောက်ရှိလာစေရန် တားဆီးနိုင်ပေမည်။

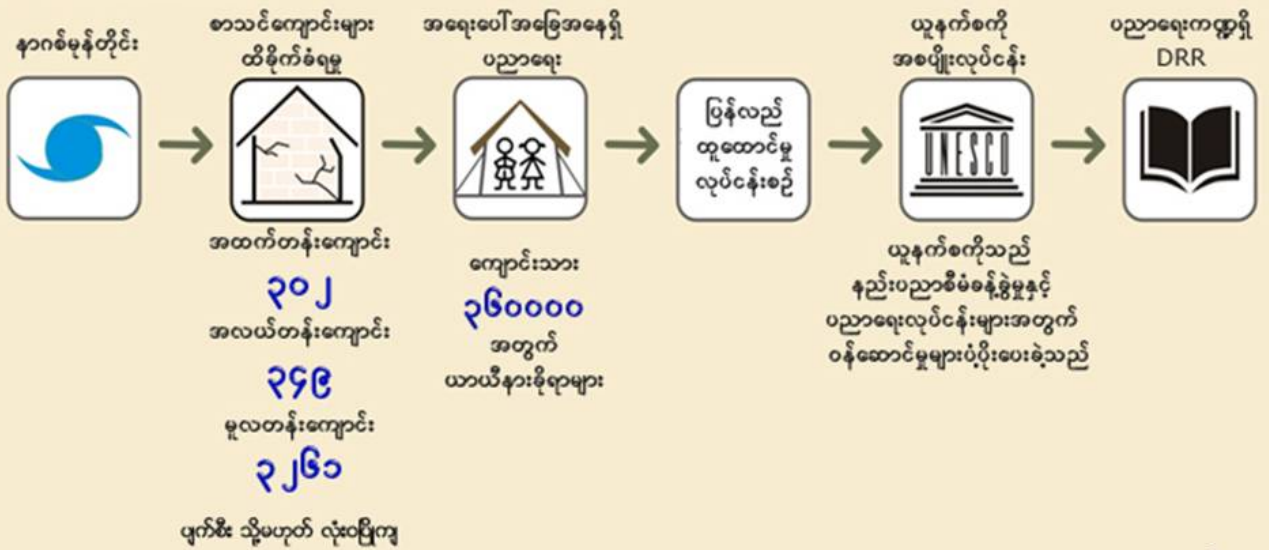
မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချခြင်းနှင့် ပညာရေးကဏ္ဍ

- ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနသည် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချခြင်း (Disaster Risk Reduction- DRR)နှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းတို့ကို ပညာရေးနှင့်ပေါင်းစည်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးကဏ္ဍ၏ ဘေးအန္တရာယ်ခုခံနိုင်စွမ်းကို ပိုမိုမြင့်မားလာစေရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။
- အထက်ပါဆောင်ရွက်ချက်သည် အရေးကြီးပေသည်။ အထူးသဖြင့် အရေးပေါ်ပြန်လည်ထူထောင်သည့်ကာလအတွင်း ရပ်ရွာလူထု အခြေပြုသောကဏ္ဍပေါင်းစုံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမှတစ်ဆင့် အနာဂတ်ဘေးကင်းလုံခြုံမှုသေချာစေရေးအတွက် ဖြစ်သည်။ 2

ဤလုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲတွင် ဘေးအန္တရာယ်များအတွက် ပညာရေးကဏ္ဍ၏ခုခံနိုင်စွမ်းတည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာအသွင်သဏ္ဍာန်မျိုးစုံကို လွှမ်းခြုံမိစေရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ နာဂစ်မုန်တိုင်းလွန်ကာလ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းကို အခြေပြုထားသော်လည်း ပညာရေးပြန်လည်ထူထောင်မှုတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချမှုအခြေခံများပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်းကို အလေးပေးထားသဖြင့် အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဘေးအန္တရာယ်များမှ လုံခြုံဘေးကင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် DRR ကို ပညာရေးကဏ္ဍတွင်ချိတ်ဆက်ခြင်း

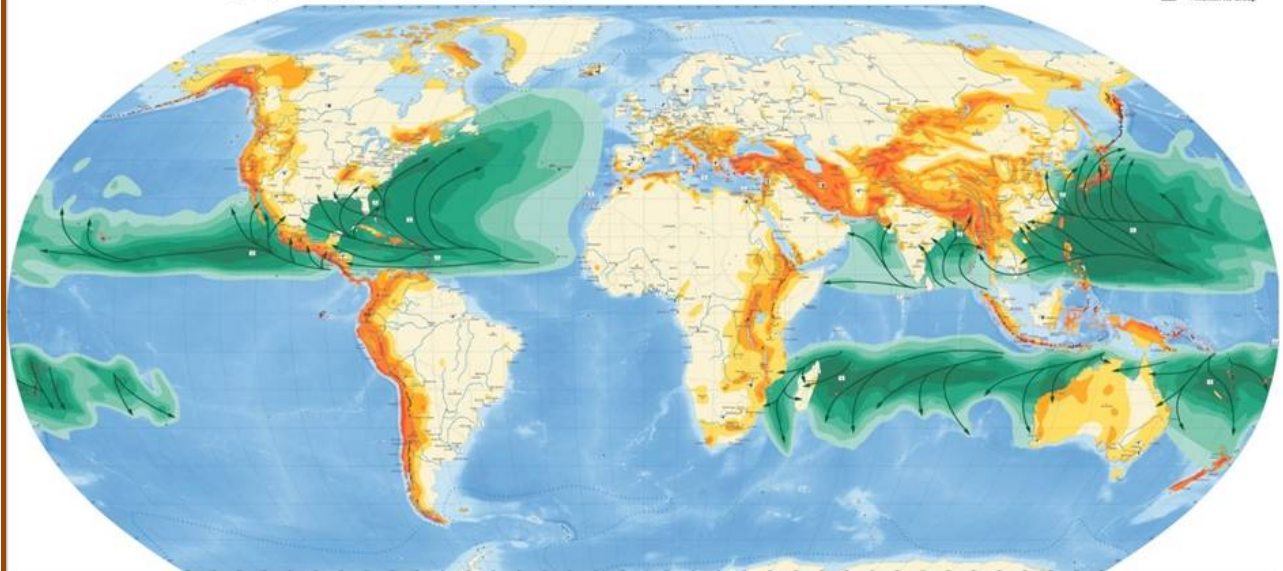
ဤချဉ်းကပ်နည်းတွင် အရေးပေါ်အခြေအနေများရှိပညာရေးသာမက ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ လျော့ချရေး (DRR)နှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေများအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုပါ ပါဝင်သည်။ ပညာရေးကဏ္ဍရှိ DRR သည် အရေးပေါ်အခြေအနေများရှိ ပညာရေးနှင့်ခြားနားသည်ဟု ရှုမြင်သည်။ ရင်းမြစ်များနှင့် ဒေသခံများ၏ DRRအပေါ် စိတ်အားထက်သန်မှုသည် အရေးပေါ်အခြေအနေများနောက် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကာလတွင် အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။ ဤအချက်ကိုအသုံးပြုသင့်ပေသည်။

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

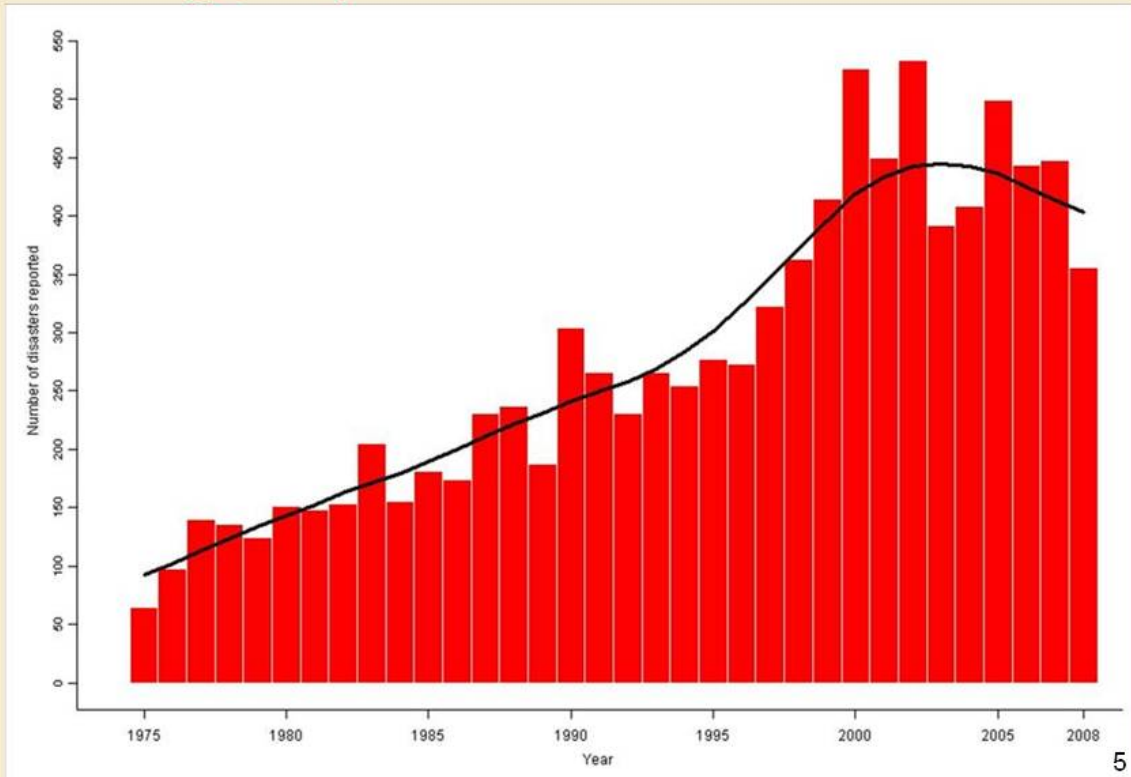
သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များပြ ကမ္ဘာ့မြေပုံ

<p>Hailstorms</p>	<p>Tsunamis</p>	<p>Earthquakes</p> <ul style="list-style-type: none"> Area 6-9.0 M scale Area 5-6.0 M scale Area 4-5.0 M scale Area 3-4.0 M scale Area 2-3.0 M scale Area 1-2.0 M scale Area 0-1.0 M scale <p>Major world cities, 1000 km scale Major world cities, 500 km scale Major world cities, 250 km scale Major world cities, 100 km scale</p> <p>Large cities with 100,000+ pop.</p>	<p>Tropical cyclones</p> <ul style="list-style-type: none"> Area 100-150 km scale Area 50-100 km scale Area 25-50 km scale Area 10-25 km scale Area 5-10 km scale Area 2-5 km scale Area 1-2 km scale Area 0-1 km scale <p>Major world cities, 1000 km scale Major world cities, 500 km scale Major world cities, 250 km scale Major world cities, 100 km scale</p> <p>Large cities with 100,000+ pop.</p>	<p>Political boundaries and cities</p> <ul style="list-style-type: none"> Area 1000-2000 km scale Area 500-1000 km scale Area 250-500 km scale Area 100-250 km scale Area 50-100 km scale Area 25-50 km scale Area 10-25 km scale Area 5-10 km scale Area 2-5 km scale Area 1-2 km scale <p>Major world cities, 1000 km scale Major world cities, 500 km scale Major world cities, 250 km scale Major world cities, 100 km scale</p> <p>Large cities with 100,000+ pop.</p>	<p>Anomalies during El Niño</p>	<p>Observed trend in mean temperature 1979-2007</p>
<p>Extratropical storms (winter storms)</p>	<p>Lightning strikes</p>	<p>Volcanoes</p> <ul style="list-style-type: none"> Active volcanoes Extinct volcanoes Subsiding volcanoes Other volcanoes 	<p>Climate impacts</p> <ul style="list-style-type: none"> Sea level rise Change in precipitation patterns Change in extreme weather events Change in crop yields Change in forest fires Change in water resources Change in air quality Change in human health Change in biodiversity Change in ecosystems Change in land use Change in urban development Change in infrastructure Change in social conditions Change in economic conditions 	<p>Anomalies during La Niña</p>	<p>Observed trend in precipitation depth 1979-2007</p>	

ကမ္ဘာပေါ်တွင် အာရှတိုက်သည် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာရှိသော ဒေသအရေအတွက် အများဆုံး၊ အထူထပ်ဆုံးနယ်မြေဖြစ်သည်။ မီးငြိမ်းတောင်များမှဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသော မြေငလျင်များ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုများ ကို ကြုံတွေ့ရသလို အိန္ဒိယနှင့် ယူရေရှန်ပလိတ်ပြားကြီးများ၏ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့်လည်း ငလျင်များ ပေါ်ပေါက်နေသည်။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်နှင့် အခြားသမုဒ္ဒရာဇုန်များ တည်ရှိနေသော အာရှတိုက်သည် ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းများ၏ ဖျက်ဆီးခံရနိုင်မှုအလားအလာလည်း များပြားလှသည်။ ၂၀၀၄ခုနှစ် အာရှဆူနာမီ မတိုင်ခင်က ထုတ်ဝေခဲ့သော သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ပြကမ္ဘာ့မြေပုံတွင် တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင် အာရှကမ်းခြေဒေသများကို ဆူနာမီထိခိုက်ခံစားလွယ်သည့် ဒေသများအဖြစ် ထင်ရှားစွာ အမှတ်အသားပြထားသည်။ သို့ရာတွင် အဆိုပါဒေသ၌နေထိုင်သူများသည် ထိုအခြေအနေကို ယခုတိုင် မသိကြသေးပေ။

၁၉၇၅-၂၀၀၈ခုနှစ်အတွင်းကြုံတွေ့ခဲ့ရသော သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ

EM-DAT: The OFDA/ACLED International Disaster Database - www.emdat.be - Université Catholique de Louvain, Brussels - Belgium

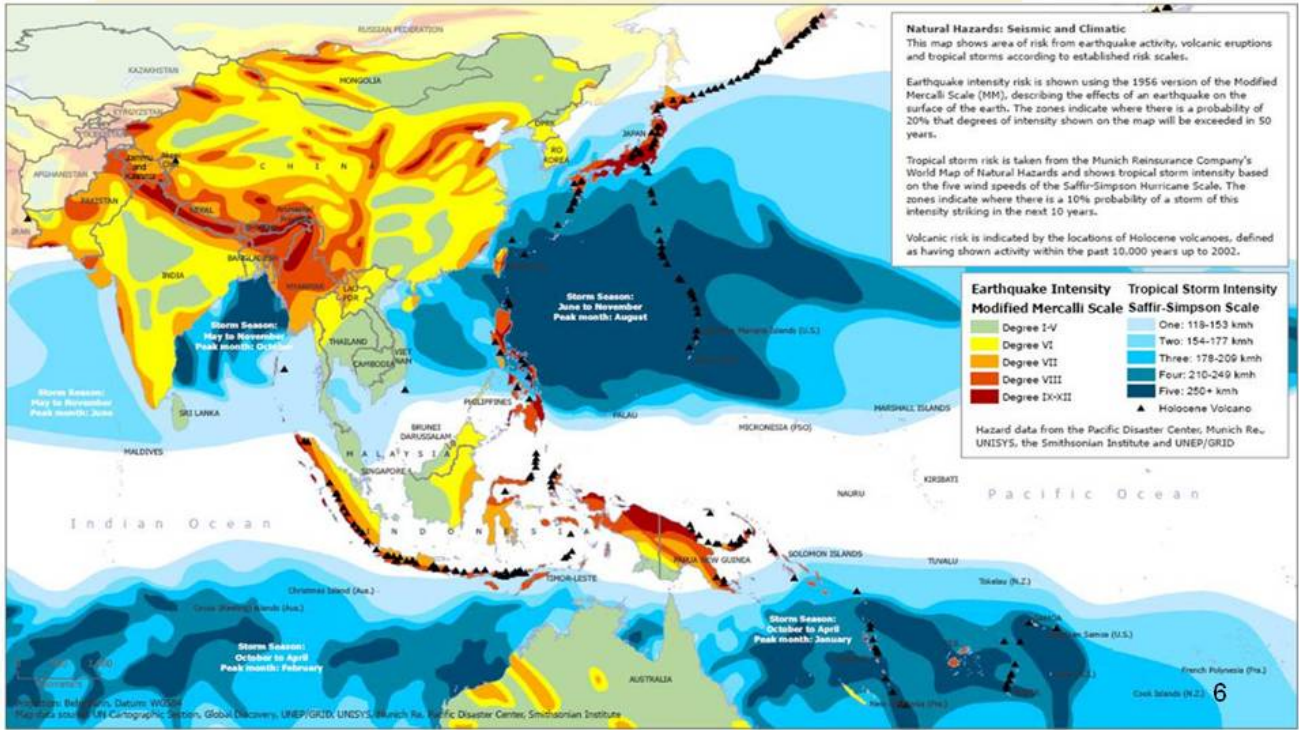
လွန်ခဲ့သည့် နှစ်သုံးဆယ်ကာလအတွင်း သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ပွားမှုပြလမ်းကြောင်းသည် အပေါ်ပိုင်းတွင်သာ ရစ်ဝဲနေခဲ့သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ အဓိကအကြောင်းအရင်းနှစ်ရပ်ရှိသည်။ ပထမ အချက်မှာ သဘာဝသယံဇာတများကို အလွန်အကျွံထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းနှင့် ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုတို့ကြောင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များပိုမိုဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ချက်မှာမူ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ ညံ့ဖျင်းသောအလေ့အထများ၊ လူဦးရေတိုးတက်မှုနှုန်းမြန်ဆန်လွန်းခြင်းနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုမရှိသော နေရာ ဒေသများတွင် နေထိုင်သူဦးရေများပြားလာခြင်းတို့ကြောင့် အဆိုပါဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ရင်ဆိုင်ရသူများ တိုးပွားလာခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

အာရှနှင့်ပစိဖိတ်ဒေသရှိသဘာဝအန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေပြမြေပုံ

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)
Regional Office for Asia Pacific (ROAP)
Executive Suite, 2nd Floor, UNCC Building,
Rajdamriem Nok Ave, Bangkok 10200, Thailand
<http://www.ochaonline.un.org/roap>

အာရှပစိဖိတ်ဒေသရှိ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများတွင် မြေငလျင်နှင့်ဆိုင်ကလုန်းများသည် အထင်ရှားဆုံး သက်သေများဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် နှစ်စဉ် လူ့အသက်ပေါင်းများစွာကို ဆုံးရှုံးစေသော အခြားဘေးအန္တရာယ်များလည်း များစွာရှိသေးသည်။ ယင်းတို့တွင် ရေကြီးခြင်း၊ မြေပြိုခြင်း၊ မီးလောင်ခြင်း၊ ဆူနာမီနှင့် အခြားအန္တရာယ်များလည်း ပါဝင်သည်။ ဂျပန်ကဲ့သို့သော အချို့နိုင်ငံများတွင် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီး၊ ဘေးအန္တရာယ်များကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် အခြားနိုင်ငံများတွင် မရှိသေးသော တိုးတက်သည့်ခေတ်မီနည်းစနစ်များရှိကြသည်။

၁၉၈၀-၂၀၀၈ ခုနှစ်အတွင်း အာရှတိုက်မှ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ

ဘေးအန္တရာယ်အရေအတွက်	၃၂၃၄၁
သေဆုံးသူဦးရေ	၁,၁၄၄,၀၀၆
တစ်နှစ်လျှင်ပျမ်းမျှသေဆုံးသူဦးရေ	၃၉,၄၄၈
ထိခိုက်ခံရသူဦးရေ	၄,၇၄၂,၀၉၂,၄၄၃
တစ်နှစ်လျှင်ပျမ်းမျှထိခိုက်ခံရသူဦးရေ	၁၆၃,၅၂၀,၄၂၉
စီးပွားရေးပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု (အမေရိကန်ဒေါ်လာ X ၁၀၀၀)	၆၇၃,၄၅၇,၂၀၇
တစ်နှစ်လျှင်ပျမ်းမျှစီးပွားရေးပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု (အမေရိကန်ဒေါ်လာ X ၁၀၀၀)	၂၃,၂၂၂,၆၆၂

Source of data: [EM.DAT: The OFDA /CREC International Disaster Database, Universite Catholique de Louvain, Brussels, Belgium /Data version: v 11.08

၂၀၀၄ မှ ၂၀၀၆ ခုနှစ်အတွင်း ဘေးအန္တရာယ်များ၏ ၃၇% သည် အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဒေသအတွင်းတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။

အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဒေသရှိ ဘေးအန္တရာယ်အမျိုးအစား
 ရေကြီးခြင်း ၂၅%
 ငလျင်လှုပ်ခြင်း ၁၇%
 အပူပိုင်း ဆိုင်ကလုန်း ၁၂%
 ပြင်းထန်သော ဒေသတွင်း မုန်တိုင်း ၇% 7

အညွှန်း - ကမ္ဘာ့ကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီ

ကမ္ဘာ့ဘေးအန္တရာယ်များ၏ သုံးပုံတစ်ပုံကျော်သည် အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဒေသတွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ရေကြီးခြင်းသည် မြေငလျင်နှင့် ဆိုင်ကလုန်းတို့ထက် လူအသေအပျောက် ပိုမိုများစေပြီး အပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုနှင့် အနှောက်အယှက်ပေးဆုံး ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်သည်။ ရေကြီးခြင်းသည် နှစ်စဉ်ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပြီး၊ မြေငလျင်နှင့် ဆိုင်ကလုန်းတို့ထက် ဖြစ်ပွားသည့် အကြိမ်ရေ ပို၍များသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အန္တရာယ်များ

🏠 မီးလောင်ခြင်း   🌀 ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်း

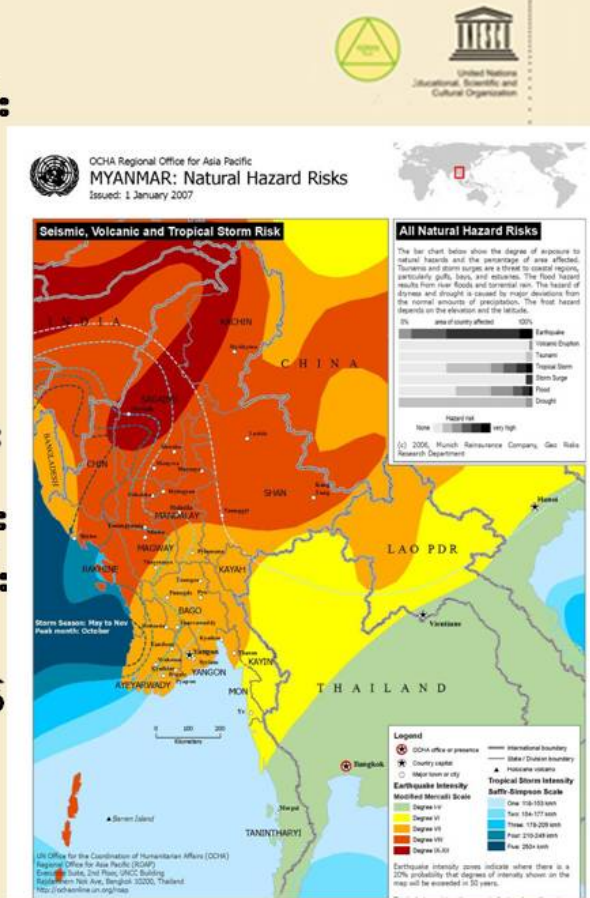
🌊 မြေငလျင်လှုပ်ခြင်း   🌪️ မုန်တိုင်းဒီဇေ

💧 ရေကြီးခြင်း   🌪️ ဆူနာမီ

🔥 တောမီးလောင်ခြင်း   🌪️ မိုးခေါင်ခြင်း

🌋 မြေပြိုခြင်း   🌀 လေဆင်နှာမောင်း

ကယ်ဆယ်ရေးနှင့်ပြန်လည်နေရာချထားရေး ဦးစီးဌာန၏ ၁၉၉၈-၂၀၀၇ ကိန်းဂဏန်းများ အရ မြို့ပြတွင် မီးလောင်ကျွမ်းမှု ၇၁% ရှိခဲ့ပြီး၊ ရေကြီးမှု ၁၀%၊ မုန်တိုင်းတိုက်ခတ်မှု ၁၁%နှင့် မြေငလျင်၊ ဆူနာမီနှင့်မြေပြိုခြင်းတို့အပါအဝင် အခြားသော ဘေးအန္တရာယ်များ ၈% ရှိခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထင်ရှားသော အန္တရာယ် (၁၀) မျိုးရှိသည်။ မီးလောင်မှုများ ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။ အချို့အန္တရာယ်များသည် အခြားသောအန္တရာယ်များထက် မကြာခဏ ဖြစ်တတ်သော်လည်း ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု နည်းပါးသဖြင့် အလေးထားမှုမရှိကြပေ။ ၎င်းတို့မှာ ဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာမြင့်မားပြီး ထိခိုက်ပျက်စီးမှုနည်းသော အန္တရာယ်ဖြစ်သည်။ နာဂစ်ကဲ့သို့သော ပြင်းထန်သည့် ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းနှင့် မတူညီကြပေ။ အကြောင်းမူ နာဂစ်ကဲ့သို့သော ဘေးအန္တရာယ်မျိုးသည် ဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာနည်းပြီး ထိခိုက်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု မြင့်မားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

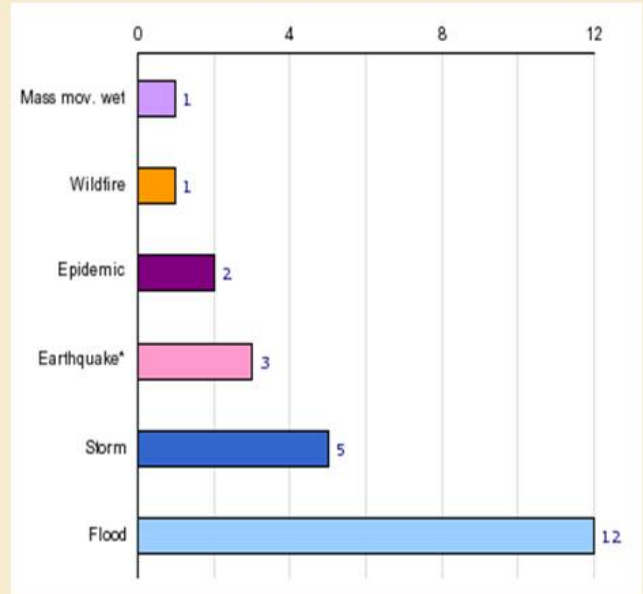
မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘေးအန္တရာယ်များဆိုင်ရာ ခာရင်းအချက်အလက်များ

၁၉၈၁-၂၀၀၈ ခုနှစ်အတွင်း သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ

ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အရေအတွက် - ၂၄

- သေဆုံးသူပေါင်း- ၁၃၉,၀၇၁
- တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှ သေဆုံးသူပေါင်း- ၄,၉၆၇
- ထိခိုက်ခံရသူပေါင်း- ၃,၄၈၅,၇၁၈
- တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှ ထိခိုက်ခံရသူပေါင်း- ၁၂၄,၄၉၀
- စီးပွားရေးပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု (အမေရိကန် ဒေါ်လာ x ၁၀၀၀) - ၆၄၅,၆၄၃
- တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှ စီးပွားရေးပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု (အမေရိကန် ဒေါ်လာ x ၁၀၀၀) - ၂၃,၀၅၉

Source of data: "EM-DAT: The OFDA/CRED International Disaster 9

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဘေးအန္တရာယ်များတွင် ရေကြီးခြင်းသည် ဖြစ်ပွားမှုအများဆုံးနှင့် ရေရှည်တွင် အပျက်စီးဆုံးသော ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်ပြီး မုန်တိုင်းများနှင့် မြေငလျင်လှုပ်ခြင်းတို့သည်လည်း ဖြစ်ပွားလေ့ရှိ သည်။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် နှစ်စဉ် ပျမ်းမျှအားဖြင့် လူပေါင်း ၁၂၅၀၀၀ ထိခိုက်ခံရလေ့ရှိသည်။ အဆိုပါဦးရေ ကိန်းဂဏန်းများတွင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များက အဓိကမကျသော ထိခိုက်ခံရသည့် အရေအတွက်များ မပါဝင်ပါ။ ဥပမာ- ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်စဉ်ကာလအတွင်း ဝင်ငွေကျဆင်းမှုသည် ဒေသစီးပွားရေးကို အနည်းငယ်မျှသာထိခိုက်စေပြီး ရေရှည်ဝင်ငွေကျဆင်းမှုသည် သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်၏ တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုကြောင့်မဟုတ်ပါ။

ဘေးအန္တရာယ်ဆိုတာဘာလဲ

- ဘေးအန္တရာယ်ဆိုသည်မှာ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများအား **အလွန်အမင်းထိခိုက်ဆုံးရှုံးစေသည့်** နှောင့်ယှက်ဖျက်စီးမှု တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ဘေးအန္တရာယ်သည် ရပ်ရွာ(သို့)လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကိုယ်ပိုင်ရင်းမြစ်များ (အသိပညာ၊ ကျွမ်းကျင်မှု၊ စက်ကိရိယာ၊ ငွေအင်အား စသည်များ) ဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်သည့် စွမ်းရည်ထက် ကျော်လွန်ပြီး လူ၊ ပစ္စည်း၊ စီးပွားရေး(သို့)ပတ်ဝန်းကျင်ကို ကြီးမားကျယ်ပြန့်စွာ ပျက်ဆီးဆုံးရှုံးစေသည်။
- ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်မှုသည် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်မှုဖြစ်စဉ်ပေါ် မူတည်သည်။ အန္တရာယ်များပေါင်းဆုံလာခြင်း၊ အန္တရာယ်ကို ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးနေခြင်းနှင့် အန္တရာယ်ကျရောက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများ (သေဆုံးမှု၊ ထိခိုက်ပျက်စီးမှုစသည်များ) ကို လျော့နည်းအောင် ပြုလုပ်နိုင်သော စွမ်းရည်နှင့် ဆောင်ရွက်မှုများ ပြည့်စုံလုံလောက်မှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ ဘေးအန္တရာယ်အဓိပ္ပါယ်သတ်မှတ်ချက်ကို သိရှိနားလည်ပြီးလျှင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအဓိပ္ပါယ်ကိုပါ သိရှိနားလည်ရန်လိုသည်။ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေဆိုသည်မှာ အန္တရာယ်များနှင့် ခုခံနိုင်စွမ်းနည်းပါးမှု တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခု ပေါ်ပေါက်နိုင်သည့် အခြေအနေကိုဆိုလိုသည်။ လူတိုင်းလူတိုင်း သည် မိမိတို့ ရင်ဆိုင်နေရသည့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများကို သိရှိထားရန်လိုပြီး ၎င်းကိုလျော့ချရန်အတွက် မည်သို့ဆောင်ရွက်ရမည်ကိုလည်း သဘောပေါက်နားလည်ထားသင့်သည်။ ထိုသို့သော ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရေး၊ လျော့ချရေးတို့သည် နိုင်ငံတော်အစိုးရ သို့မဟုတ် အရေးပေါ်အခြေအနေတုံ့ပြန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ တာဝန်သက်သက် မဟုတ်ပါ။ ကျောင်းများ၊ ဆရာ/မများ၊ ကျောင်းသား/သူများ၊ မိဘများ၊ ဒေသခံပြည်သူများ၊ ရပ်မိရပ်ဖများအားလုံးမှ သဘောပေါက်သိမြင်ထားရပေမည်။

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချခြင်း (DRR)

ရေရှည်တည်တံ့သည့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အလေးထားပြီး အန္တရာယ်များ၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကိုရှောင်ကြဉ်ခြင်း (တားဆီးခြင်း) နှင့် ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခြင်း (ထိခိုက်မှုနည်းပါးစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း) နည်းလမ်းများကို အသုံးပြု၍ လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုတွင် ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးခြင်းနှင့်ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ တို့ကိုလျော့ပါးစေမည့် အသိသညာသတ်မှတ်ချက်ဖြစ်သည်။

(UN/ISDR)

11

ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်း သို့မဟုတ် မြေငလျင်လှုပ်ခြင်းကဲ့သို့သော သဘာဝအန္တရာယ်တစ်ခုခုမှ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို လုံးဝပျောက်အောင်ဆောင်ရွက်ရေးသည် အလွန်ခက်ခဲလေ့ရှိပြီး ဖြစ်နိုင်စွမ်း မရှိတတ်ပေ။ သို့ရာတွင် ထိုအန္တရာယ်၏ ပျက်ဆီးစေသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ လျော့ပါးသက်သာရေး ကိုမူ အန္တရာယ်မကျရောက်မီ ကြိုတင်ဆောင်ရွက်နိုင်ပေသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အန္တရာယ်ကြောင့် ထိခိုက်မှုကို သက်သာစေသည်။ အခြားတစ်ဘက်တွင်လည်း ထိုအန္တရာယ်ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဖြစ်လာလျှင် ပျက်စီးလိမ့်မည်ဟူသော အသိကြောင့် ထိုအန္တရာယ်ကိုတုံ့ပြန်ရန် အသင့်ဖြစ်မှုအဆင့်ကို မြင့်မားစေသည့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုကိုလည်း နားလည်သဘောပေါက်ကာ ပြင်ဆင်ထားရပါမည်။

ဒုတိယဆင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများ

ဆိုတာ ဘာလဲ

- ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုကျရောက်ပြီးနောက် လူတို့၏ အသက်၊ ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေသည့် ပြင်းထန်သော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဆင့်ပွားဆိုးကျိုးသက်ရောက်နိုင်ခြေ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ငလျင်လှုပ်ပြီးနောက် (သို့) ရေကြီးပြီးနောက် မြေပြိုခြင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်ကြောင့် စက်ရုံများ ပျက်စီးပြီး ဓာတုပစ္စည်းများဖိတ်စင်ခြင်း၊ ပေါက်ကွဲခြင်း၊မီးလောင်ခြင်း။
- အချို့အခြေအနေများတွင် ဒုတိယဆင့်ဘေးအန္တရာယ်ကြောင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရသူ၊ သေဆုံးသူအရေအတွက်သည် မူလဘေးအန္တရာယ်ထက် များပြားတတ်သည်။
- ထို့ကြောင့် ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုကျရောက်ပြီးနောက် ဒုတိယဆင့်ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများကို ချက်ခြင်းဖော်ထုတ်သတ်မှတ်၍ အလေးပေးဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။

တစ်စုံတစ်ခုသော ဘေးအန္တရာယ်အတွက် တွေ့ကြုံလာရသည့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေသည် အဆိုပါ ဘေးအန္တရာယ်၏ သက်ရောက်မှုများနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ယူဆထားတတ်ကြသည်။ အမှန်မူ ထိုသို့မဟုတ်ပေ။ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအများစုတွင် ဆင့်ပွားသက်ရောက်မှု များရှိနေပေရာ ၎င်းတို့ကို ဒုတိယအဆင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများဟု ခေါ်သည်။ မြေငလျင်လှုပ် ခတ်မှုကြောင့် တောင်တန်းဒေသများတွင် မြေပြိုခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေသည်။ ထိုမြေပြိုမှုကြောင့်ပင် တောင်ကြားအောက်ပိုင်း ဒေသများရှိ မြစ်ချောင်းများတွင် အပျက်အစီးအပိုင်းအစများ ပိတ်ဆို့နေပြီး တမံပိတ်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေတတ်သည်။ ရေစီးဆင်းမှုကို ရပ်တန့်စေခြင်းကြောင့် ဖိအားများမြင့်မားလာပြီး တမံများကျိုးပေါက်ကုန်ပြီး မြစ်ညာပိုင်းတွင် လျှပ်တစ်ပြက်ရေကြီးခြင်း ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ခုခံနိုင်စွမ်းရှိမှု(Resilience)

“အန္တရာယ်များကို ရင်ဆိုင်ရတတ်သည့် စနစ်တစ်ခု၊
 ရပ်ရွာ သို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏
 လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုနှင့်ဖွဲ့စည်းမှုအခြေအနေကို
 လက်ခံနိုင်သော အခြေအနေသို့
 ရောက်ရှိထိန်းသိမ်းနိုင်အောင် ခုခံတွန်းလှန်ခြင်း၊
 ပြောင်းလဲခြင်းတို့ဖြင့် ကိုက်ညီပြုပြင်သွားနိုင်သော
 စွမ်းဆောင်ရည်ပင်ဖြစ်သည်။”

ခုခံနိုင်စွမ်းရှိမှုဆိုသည်မှာ လိုအပ်ချက်များနှင့် အခြေအနေများကို လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ကြိုးပမ်းခြင်းဖြင့် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ရပ် သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုကို ရင်ဆိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော အရည်အသွေးပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းကို ခုခံတွန်းလှန်ခြင်းဟူသော သဘောမျိုး မမှတ်ယူအပ်ပါ။ အလျော့အတင်းပြုနိုင်ခြင်းသည် တုံ့ပြန်မှုတွင် ပေါင်းစပ်ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ ဝါးဖြင့်ဆောက်လုပ် ထားသော အိမ်သည် အလျော့အတင်းပြုနိုင်သဖြင့် လေဒဏ်ကို တုံ့ပြန်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ လေတိုက်သော အခါ ကွေးညွတ်သွားပြီး လေငြိမ်သည်နှင့် မူလအခြေအနေသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိသည်။ မာတောင့်လွန်းနေပါက အလွယ်တကူ ကျိုးပြတ်သွားနိုင်ပါသည်။

ဘေးအန္တရာယ်လွန်အခြေအနေရှိပညာရေး

ကျောင်းများ ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ခြင်း၊ သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများ ဝံ့ပို့ခြင်း၊ ဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပပေးခြင်း၊ လူမှုစိတ်ပိုင်း ဆိုင်ရာဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း

ယူနက်စကိုသည် ဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် ပညာရေးပြတ်တောက်မှုများ နည်းပါးရေးကို အလေးပေးကာ အရေးပေါ်အခြေအနေများရှိ ပညာရေးလုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေများရှိပညာရေးအတွက် အဖွဲ့အစည်းအချင်းချင်း အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက်စနစ် (Inter-Agency Network for Education in Emergencies- INEE) သည် အရေးပေါ်အခြေအနေများရှိ ပညာရေးလုပ်ငန်းအတွက် လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် စံနှုန်းများကို ပြုစုထားပြီး ဖြစ်သည်။ သင်ကြားရေးကို ချက်ချင်းပြန်လည်စတင်ခြင်းနှင့် ကျောင်းအခြေခံအဆောက်အအုံများ စောစီးစွာပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း တို့သည် နည်းဗျူဟာ၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်လွန်အခြေအနေရှိပညာရေး

ဘေးအန္တရာယ်လွန်အခြေအနေများတွင် ကလေးများသည်

အရည်အသွေး ရှိသော ပညာရေးတွင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိစေရမည်

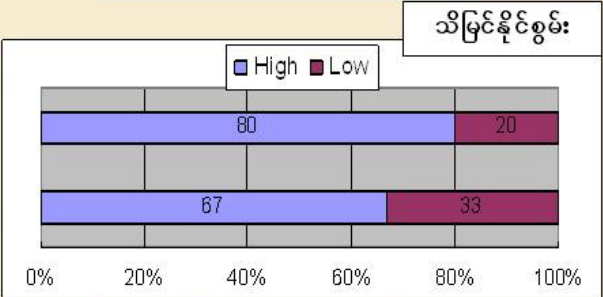
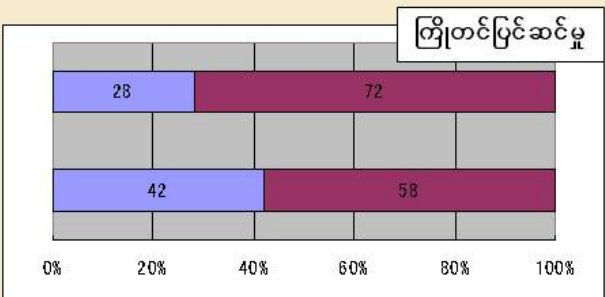
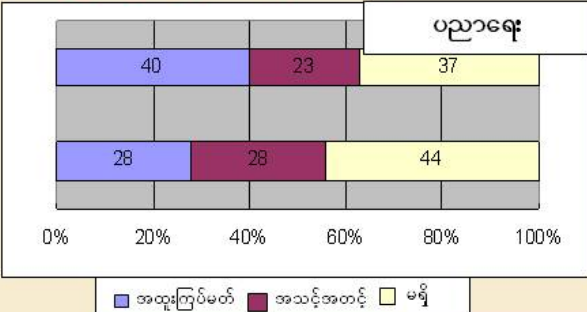
အောက်ပါအချက်များကြောင့် ဘေးအန္တရာယ်လွန်အခြေအနေများတွင် ပညာရေး သည် လိုအပ်သည် -

- ခါးသီးသောအတွေ့အကြုံများ၊ နေရာရွှေ့ပြောင်းခံရမှုများကို ခံစားခဲ့ရသည့် ကလေးများနှင့် လူငယ်များအတွက် လူမှုစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပံ့ပိုးရန်
- ၎င်းတို့အား ဘေးအန္တရာယ်များမှ ကာကွယ်ပေးရန် နှင့်
- သင်ယူမှုစွမ်းရည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် အရေးကြီးသော သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေရေးတို့ကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန် 15

အရေးပေါ်အခြေအနေများရှိ ပညာရေးသည် အဆိုပါအခြေအနေများကြောင့် အရည်အသွေးကျဆင်း မည်ဟု မမှတ်ယူသင့်ပေ။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင်၊ ကလေးသူငယ်များဖြတ်သန်းခဲ့ရသည့် ရုပ်ပိုင်းစိတ် ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျက်၊ အထူးစောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက် ပေးရပါမည်။ အစောပိုင်းကာလ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးတွင် အရည်အသွေးရှိပညာရေးနှင့် အထူး စောင့်ရှောက်မှုတို့ကို လက်ဆင့်ကမ်းဆောင်ရွက်ရမည်။ အကယ်၍ ကျောင်းအား ယာယီအစီအမံ များဖြင့် ဆောင်ရွက်မည် ဆိုပါက၊ ပဏာမအဆင့် သို့မဟုတ် ဒုတိယအဆင့်ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်ပါလိမ့်မည်။ အဆိုပါဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများလျော့ချနိုင်ရန်လည်း ဆောင်ရွက်ရပေမည်။

ဂျပန်နိုင်ငံရှိကျောင်းသားများ၏ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ သိမြင်နိုင်စွမ်းရလဒ်များ

ပြဿနာ

- ကျောင်းသား ၆၀-၇၀ %သည် ဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာပညာပေးမှု ရရှိပြီးဖြစ်သည်။
- ကျောင်းသား ၇၀-၈၀ %သည် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို သိမြင်နိုင်စွမ်းမြင့်မားကြသည်။
- ကျောင်းသား ၃၀-၄၀ %သည် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုရှိထားကြသည်။

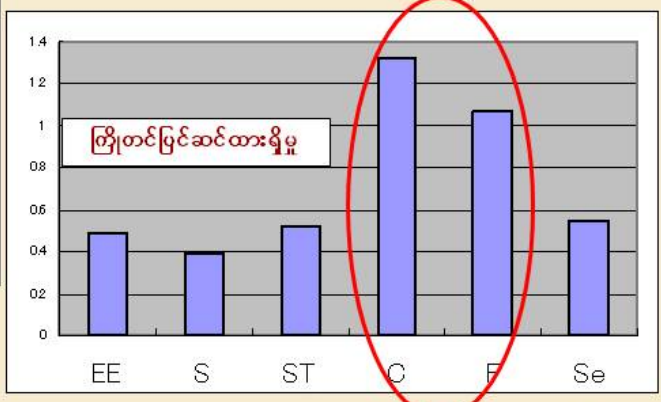
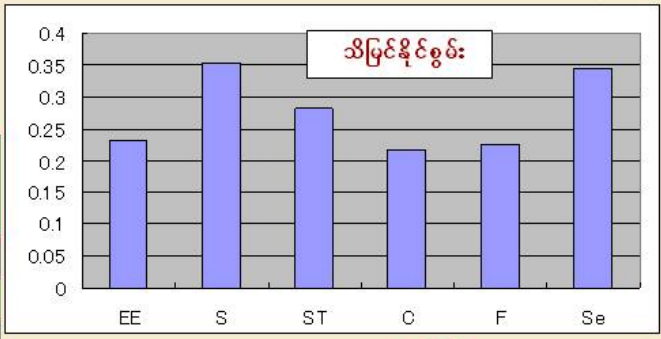
16

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်၍ မည်သို့ နားလည်ခံယူထားကြောင်းကို ဂျပန်နိုင်ငံရှိ ကျောင်းသား/သူများအကြား စစ်တမ်းကောက်ယူလေ့လာခဲ့ခြင်းသည် အလွန်အသုံးဝင်သည့် သင်ခန်းစာ တစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ ဘေးအန္တရာယ်နှင့်ပတ်သက်၍ ကျောင်းသား/သူများ၏၇၀%အား သင်ကြားပေးခဲ့ရာ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် ပြဿနာများကို ၈၀%ခန့်က သိမြင်နားလည်ကြကြောင်း တွေ့ရသည်။ သို့သော် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုလုပ်ငန်းများကို လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ရာတွင်မူ ၃၀-၄၀%သာရှိနေ သည်။ ပညာပေးရုံသက်သက်ဖြင့် လိုချင်သည့်အတိုင်းအတာကို မရောက်နိုင်ကြောင်း ထိုအချက်က သက်သေထူနေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤချဉ်းကပ်မှုတွင် ဗဟုသုတရရှိ သက်သက်ထက် လက်တွေ့ ဆောင်ရွက်မှုပိုများသော ကျောင်းပြင်ပပညာရေးကို ပို၍ အလေးပေးထားပါသည်။

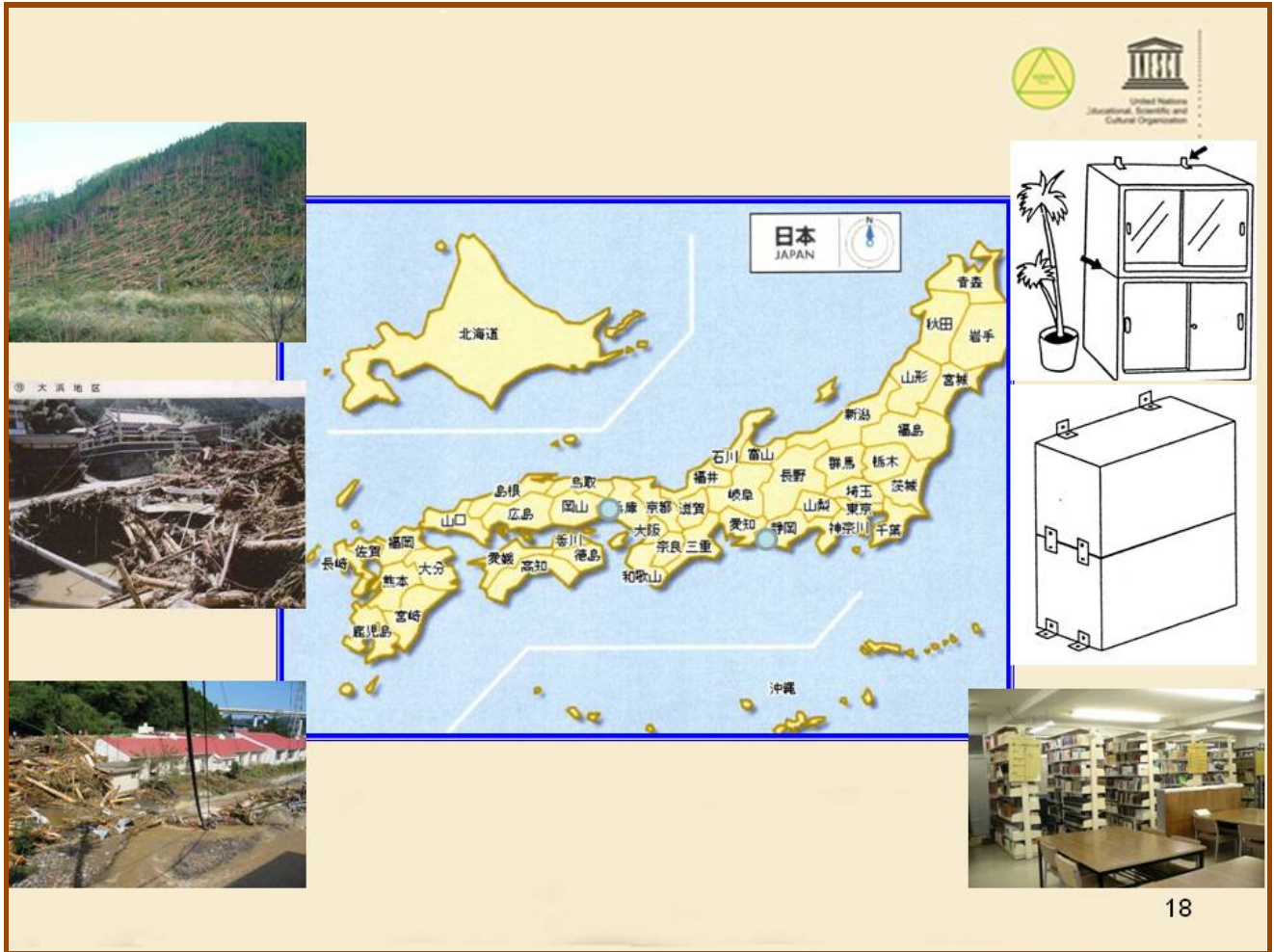
ရပ်ရွာလူထုနှင့်မိသားစုသည် အရေးကြီးဆုံး ကဏ္ဍတွင် ပါဝင်နေကြသည်။

EE: မြေငလျင်အတွေ့အကြုံရှိသူ
 ST: ကျောင်း/ကျောင်းသား-ဆရာ(ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်သည်)
 C: ရပ်ရွာလူထု
 F: မိသားစု
 Se: ကိုယ်တိုင်

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးပညာပေးမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးမျိုးသော နည်းလမ်းများကို လေ့လာကြရာတွင် ရပ်ရွာလူထုအဆင့်နှင့် မိသားစုအဆင့်ရှိ ပညာရေးအဆင့်အတန်းသည်လည်း ဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုအတွက် တိုက်ရိုက်လွှမ်းမိုးနေကြောင်းတွေ့ရသည်။ မူလတန်းအဆင့် ပညာရေးနှင့် အခြားသော ကျောင်းသင်ပညာရေးအဆင့်များမှ ပညာပေးရာတွင် ထိုကဲ့သို့ လွှမ်းမိုးမှုမျိုး မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာပညာပေးလုပ်ငန်းများကို ရပ်ရွာလူထု၊ မိသားစုအဆင့်ကပါ သင်ယူနိုင်ရေးနှင့် လှုပ်ရှားမှုအမျိုးမျိုး၊ ကိရိယာပစ္စည်းအမျိုးမျိုး အသုံးပြုချိတ်ဆက်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက် သင့်သည်။

ရပ်ရွာလူထုအတွင်း ထိရောက်သော ပညာပေးလုပ်ငန်းများနှင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု အလေ့အထများ ကြောင့် မည်မျှပြင်းထန်သည့် မြေငလျင်မျိုး လှုပ်ခတ်သည်ဖြစ်စေ သေဆုံးမှုအရေအတွက်ကို သုညနီးပါးသို့ လျော့ချနိုင်ကြောင်းကို ဂျပန်နိုင်ငံတွင် မကြာသေးမီကဖြစ်ပွားခဲ့သော ဖြစ်ရပ်များက ပြသနေသည်။ ဗီရိများ၊ လေးလံသော ပရိဘောဂများနှင့် အခြားသော လဲပြိုနိုင်သည့်အရာများကို ခိုင်မြဲစွာ ကုပ်တွယ်ထားခြင်းကဲ့သို့ တည်ဆောက်မှုမဟုတ်သော ထိခိုက်မှုများလျော့ပါးစေခြင်းတို့ကြောင့် မြေငလျင်လှုပ်ခတ်သည့်အခါ အများဆုံးဖြစ်ပွားတတ်သည့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများကို သိသိသာသာ လျော့ချပေးနိုင်ခဲ့သည်။

ပညာရေး၏ အဓိကကျသော အချက်(၂)ရပ်

- အတွေ့အကြုံများကို အခြေခံသော ပညာရေး
- လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို ဦးတည်သော ပညာရေး

အခြေခံပညာရေးစနစ်သည် စာသင်ခန်းအတွင်း သင်ကြားပို့ချချက်များ၊ ပြဌာန်းစာအုပ်ပါ သင်ခန်းစာများနှင့် လေ့ကျင့်ခန်းတို့အပေါ်တွင် အများအားဖြင့် မှီခိုသော်လည်း၊ DRR ပညာရေးတွင်မူ အတွေ့အကြုံကို အခြေခံပြီး လက်တွေ့လှုပ်ရှားမှုကိုဦးတည်သော သင်ယူမှုစနစ်ဖြင့်သာ ပိုမိုအောင်မြင် ထိရောက်ကြောင်းကို ဂျပန်၊ အိန္ဒိယနှင့် နိုင်ငံအတော်များများတွင် လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်မည့်နည်းလမ်းများ၊ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ မိဘများ၊ ဒေသခံ ရပ်မိရပ်ဖများ နှင့်တာဝန်ရှိသူများ ဝိုင်းဝန်းပါဝင်ကြသည့်နည်းလမ်းများကို အလေးပေးထားသည်။

စစ်မှန်သောလေ့လာသင်ယူခြင်းဆိုသည်မှာ

“
 ပြောပြရုံဆိုလျှင် မေ့သွားလိမ့်မည်။
 လက်တွေ့ပြလျှင်
 မှတ်မိကောင်းမှတ်မိမည်။
 ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ပေးလျှင်ဖြင့်
 သဘောပေါက်နားလည်နိုင်ပေလိမ့်မည်။”

Anon

20

ကလေးငယ်များသည် အချို့သောလုပ်ငန်းများကို လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ရသည့်အခါ ၎င်းတို့၏ စိတ်ထဲတွင် အခြေခံစည်းမျဉ်းဥပဒေများကို စွဲမြဲသွားစေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းကိုလည်း ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်သောသင်ယူမှုအပေါ်တွင် အခြေခံထားရပေမည်။

ထိရောက်သောဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာပညာပေးခြင်း

ပုံနှိပ်

ဟောပြောပို့ချခြင်း

ရပ်ရွာလူထုနှင့်
မိသားစုတို့ပါဝင်
ဆောင်ရွက်ခြင်း

ကိုယ်တိုင်
သင်ယူလေ့လာခြင်း

ရပ်ရွာလူထု
ပါဝင်ခြင်း

ထိခိုက်မှု
နည်းပညာစေ့ဆောင်
ဆောင်ရွက်ခြင်း

ရပ်ရွာလူထုနှင့်လက်တွဲဆောင်ရွက်ခြင်း

**ဘေးအန္တရာယ်
ဖြစ်နိုင်ခြေဆိုင်ရာ
သဘောပေါက်နားလည်မှု**

သတင်းအချက်အလက်
ရှာဖွေလိုခြင်း

သတင်းအချက်အလက်
ရှာဖွေခြင်း

လိုအပ်သည်များ
ဆောင်ရွက်လိုခြင်း

လိုအပ်သည်များ
ဆောင်ရွက်ခြင်း

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေဆိုင်ရာပညာပေးလုပ်ငန်းသည် တစ်ကြိမ်ဆောင်ရွက်ရုံဖြင့် ပြီးသွားသည်မျိုး မဟုတ်ဘဲ သင်ယူ-လက်တွေ့ဆောင်ရွက်စက်စက် ဖြစ်သည်။ သင်ယူမှုစက်စက်တိုင်းတွင် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုပမာဏသည် တိုးပွားလာမြဲဖြစ်သည်။ အဆိုပါစက်စက်များကို ထပ်တလဲလဲ ကျင့်သုံးရေးသည်လည်း အရေးကြီးပေသည်။ အထူးသဖြင့် ကျောင်းများတွင် ကျောင်းပြီးသွားသည့် အသုတ်များ ကျောင်းထွက်သွားပြီး ကျောင်းသားအသစ်များကလည်း နှစ်စဉ်ဝင်ရောက်လျက်ရှိရာ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း၊ လိုက်နာဆောင်ရွက်စေခြင်းတို့ကို ဖန်တီးပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

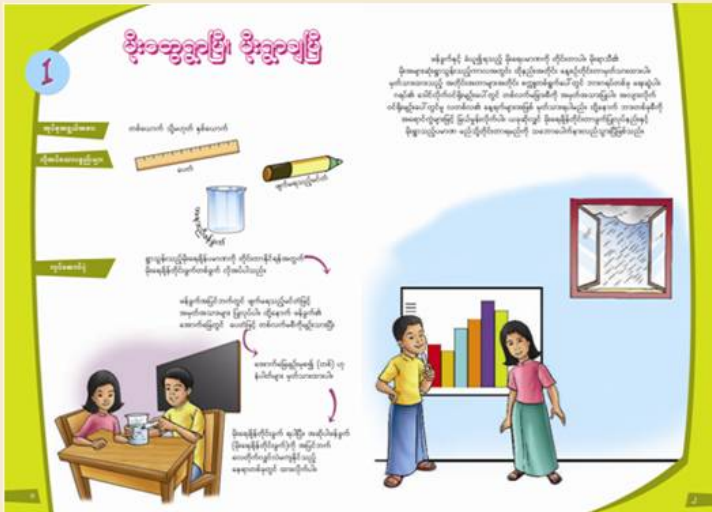
ပညာရေးကဏ္ဍရှိ DRR နှင့် IEC
(Information, Education and Communication)
နမူနာများ (ပို့စတာများ)

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့် ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးမှုတို့ကို လျော့ချခြင်းသည် မိမိတို့ကိုယ်ကိုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ပစ္စည်း ဥစ္စာများ၊ သက်မွေးလုပ်ငန်းများအား ကာကွယ်နိုင်စွမ်းရှိကြောင်းကို ပြည်သူများအနေဖြင့် နားလည်သဘောပေါက်ထားရန်လိုအပ်ပေသည်။^{၂၂}

အနာဂတ်ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးအတွက် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကာလသည် လုပ်ငန်းများ ပေါင်းစည်းစတင်ဆောင်ရွက်ရန် အကောင်းဆုံးပင်ဖြစ်သည်။ ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးသည် အသစ်ထွက်ပေါ်လာသည့် လုပ်ငန်းနယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်ရာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း တစ်ခုတည်းပေါ်တွင် အခြေခံထား၍ မရပေ။ ၎င်းသည် ပညာရေးဆိုင်ရာ ဘာသာရပ်တစ်ခု ထက် ဘဝအတွက်တာကျမ်းကျင့်မှု စွမ်းရည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ရပ်ရွာလူထု၏သိရှိနားလည်မှု၊ အသိပညာများအားတန်ဖိုးထားရှိမှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးအလေ့အထတို့ အပေါ်တွင် အခြေတည်ထားဖို့ လိုပေသည်။

ပညာရေးကဏ္ဍရှိ DRR နှင့် IEC နမူနာများ (လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုစာအုပ်)

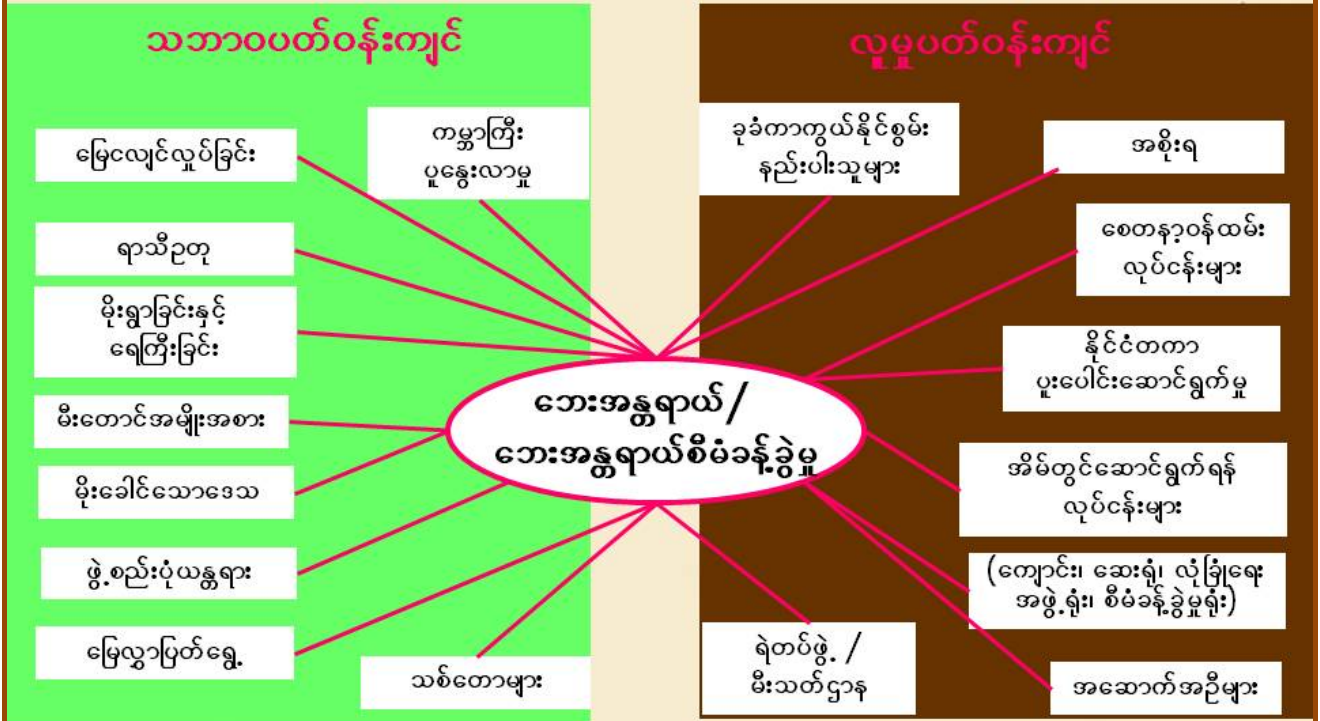
ပညာရေးဆိုင်ရာ အစပျိုး
လုပ်ငန်းများမှတစ်ဆင့်
ဗဟုသုတနှင့် သတင်း
အချက်အလက်များဖလှယ်
ခြင်းဖြင့် လူထုကိုရွေးချယ်
ဆောင်ရွက်နိုင်စေပြီး။

ဘေးအန္တရာယ်များအတွက် ခုခံနိုင်စွမ်းရှိရန် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ
ပြုလုပ်နိုင်စေသည်။

ဘေးအန္တရာယ်တားဆီးရေးလုပ်ငန်းများ၏အစသည် သတင်းအချက်အလက်ပြန်ကြားရေးပင်ဖြစ်သည်။ ၁၉၉၀ ခုနှစ်များအတွင်းက **နိုင်ငံတကာသဘာဝဘေးအန္တရာယ်လျော့ချရေးဆယ်စုနှစ်လှုပ်ရှားမှု** ပြုလုပ်စဉ် ကာလတွင်လည်း ဤအချက်သည် အဓိကခေါင်းစီးတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများပိုမိုဘေးကင်းလုံခြုံစေရန် ရေရှည်ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းများအတွက် ရပ်ရွာလူထု၏ သိမြင်နားသဘောပေါက်မှုရရှိရန် လိုအပ်သည်။ ဤသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကျောင်းပြင်ပပညာရေးစနစ်ဖြင့် သတင်းအချက်အလက်ပြန်ကြားပညာပေးမှုသည် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်နေသည်။

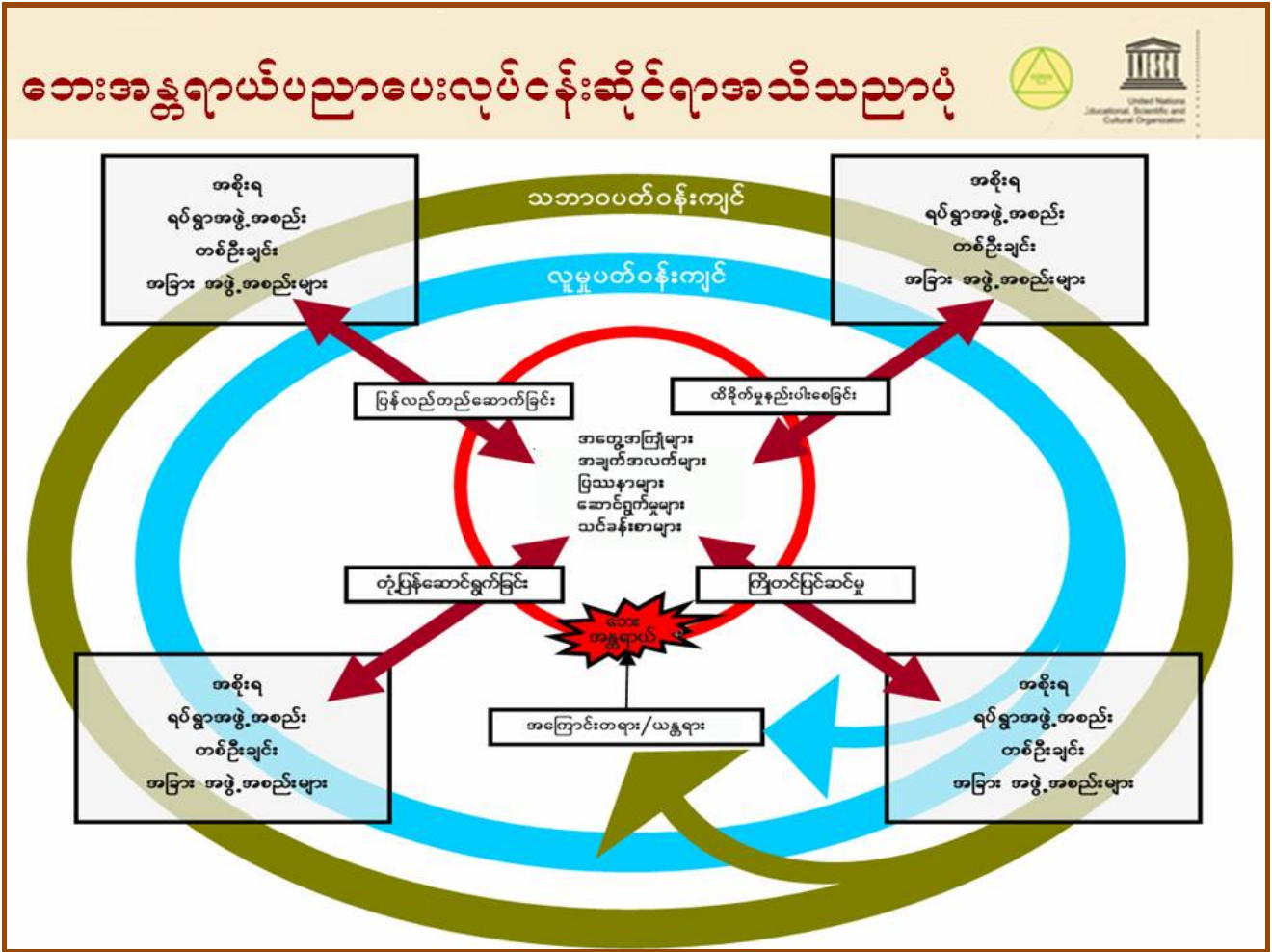
မိုင်ကိုမြို့မှ ပညာရေးဆိုင်ရာအသိသညာ

ဂျပန်နိုင်ငံမှ မိုင်ကိုအထက်တန်းကျောင်းသည် ဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာပညာရေးကို ၎င်း၏ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများအတွက်သာမက နီပေါမှ ကျောင်းများတွင်လည်း ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိသည့် စံပြုကျောင်းတစ်ကျောင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါကျောင်းသည် သဘာဝနှင့်လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှစ်ခုစလုံးကို အဓိက အခြေခံအချက်များအဖြစ် မှတ်ယူထားသည်။ ထိုအချက်များသည် ဘေးအန္တရာယ်များကိုဖြစ်ပေါ်စေသည့် အဓိကအချက်များပင်ဖြစ်ရာ ဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များတွင် နေရာတကျပါရှိနေဖို့လိုပေသည်။

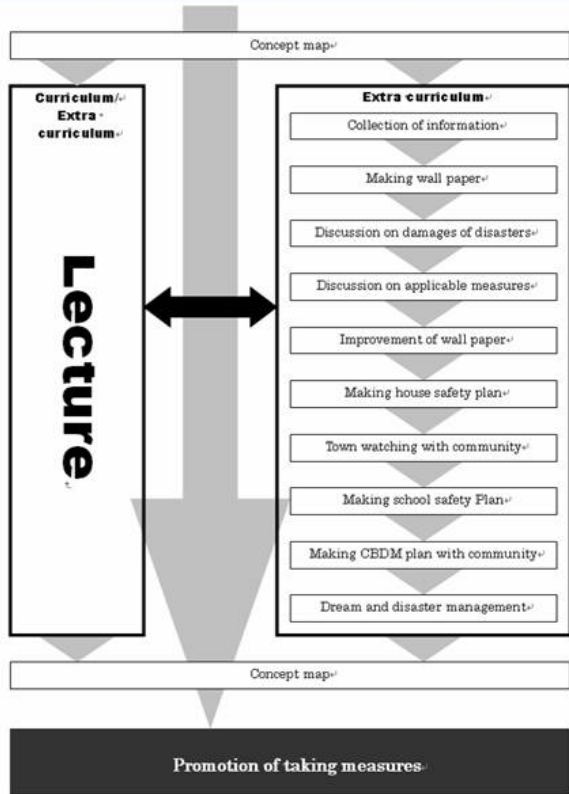

ဘေးအန္တရာယ်ပညာပေးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာအသိသညာပုံ

ဘေးအန္တရာယ်ပညာပေးလုပ်ငန်းစံပြုပုံစံသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှစ်ခုစလုံး ရောယှက်နေရာ မူလသဘာဝအားဖြင့်ပင် ကဏ္ဍစုံပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် စက်ဝန်းတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ ဤစံပြုပုံစံသည် ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုစက်ဝန်း၏ ချက်ချင်းဆောင်ရွက်ရသည့် ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း၊ ဘေးအန္တရာယ်ကြောင့်ထိခိုက်မှုကိုလျော့ပါးစေခြင်းနှင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု လုပ်ငန်းအဆင့်များတွင်လည်း ဆက်စပ်ပါဝင်နေပါသည်။ ဘေးအန္တရာယ်ကြောင့် ထိခိုက်မှုကို လျော့ပါးစေခြင်းနှင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များသည် နောက်ပိုင်းမှသာ စတင်ကြသည်ဖြစ်သော်လည်း ၎င်းတို့ကို ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးအဆင့်များမှာကတည်းက စတင်ဆောင်ရွက် ထားရမည်။

ကျောင်းများတွင် ဘေးအန္တရာယ်ပညာပေးလုပ်ငန်း၌ အသုံးပြုနိုင်သော အကြောင်းအရာများ

- ဟောပြောပို့ချခြင်းအပြင် အောက်ပါတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်-
- အသိသညာမြေပုံ (Concept Map) ရေးဆွဲခြင်း
- သတင်းအချက်အလက်စုဆောင်းခြင်း
- နံရံတပ်စာရွက်ပြုလုပ်ခြင်း
- ဘေးအန္တရာယ်ကြောင့်ပျက်စီးမှုများကိုဆွေးနွေးခြင်း
- ဆောင်ရွက်နိုင်သောလုပ်ငန်းများကိုဆွေးနွေးခြင်း
- နံရံတပ်စာရွက်များပိုမိုကောင်းမွန်အောင်ပြုလုပ်ခြင်း
- နေအိမ်ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရေးစီမံချက်ရေးဆွဲခြင်း
- ရပ်ရွာလူထုနှင့်အတူမြို့ကိုစောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်း
- ကျောင်းဘေးအန္တရာယ်ကင်းရေးစီမံချက်ရေးဆွဲခြင်း
- ရပ်ရွာအခြေပြုဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုစီမံချက် ရေးဆွဲခြင်း
- စိတ်ကူးခြင်းနှင့်ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု

ကျောင်းအခြေခံ ဘေးအန္တရာယ်ပညာပေးလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများသည် သင်ခန်းစာပို့ချချက်နှင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှု ချဉ်းကပ်နည်းနှစ်မျိုးစလုံး ပေါင်းစည်းထားသင့်သည်။ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုကို အသားပေးခြင်းဖြင့် ကျောင်းသား/သူများ၊ ဆရာ/မများ၊ ကျောင်းအုပ်ချုပ်သူများ၊ ဒေသခံကျောင်းသားမိဘများ၊ မိသားစုများအပါအဝင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးအား ဘေးကင်းလုံခြုံမှုနှင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုသဘောတရားကို နားလည်သိမြင်စေပါသည်။ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများ စာရင်းကိုလည်း သင်ယူမှုဖြစ်စဉ်ကိုပံ့ပိုးပေးမည့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများအား အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်မှုဖြင့် ပြုစုရပေသည်။

အသိသညာမြေပုံသည် အတွေးအခေါ်များ၊ အသိသညာများ၊ အကြောင်းအရာအချက်အလက်များ အကြားရှိ ဆက်စပ်မှုများကို မြားများ၊ မျဉ်းများဖြင့် ဆက်စပ်ဖော်ပြကာ လေ့လာသင်ယူသည့်နည်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာ- ရေကြီးခြင်းဘေးအန္တရာယ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အကြောင်းရင်းများ၊ အကျိုးဆက်များ၊ ကာကွယ်နိုင်မည့်နည်းလမ်းများကို စဉ်းစားပြီး ၎င်းတို့၏ဆက်စပ်မှုကို ရေးဆွဲသရုပ်ဖော်ခြင်းဖြင့် ပိုမိုသဘောပေါက် နားလည်စေသည်။

**ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေး
သဘောတူညီချက်များ**

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချမှုအတွက် နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းဆိုင်ရာမူဘောင်သတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူထားပြီးဖြစ်ပါသည်။

- ၁) ဟရီးဂိုးလုပ်ငန်းစဉ် မူဘောင် (HFA)
- ၂) ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ လျော့ချခြင်းဆိုင်ရာ အာရှဝန်ကြီးများအဆင့်ညီလာခံ (AMCDRR)
- ၃) ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အရေးပေါ်တုံ့ပြန်မှုဆိုင်ရာ အာဆီယံသဘောတူညီချက် (AADMER)
- ၄) အာရှဒေသ သဘာဝဘေးကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးဌာန၊ ဒေသဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုအကြံပေးကော်မတီ (RCC)
- ၅) ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ လျော့ချရေးဆိုင်ရာ UNESCAP ကော်မတီ

ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် တက်ကြွစွာပါဝင်လှုပ်ရှားသည်။ နိုင်ငံတွင်းနှင့် အာဆီယံ၊ အာရှ နှင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချရေးလှုပ်ရှားမှု များတွင်အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ဆောင်ရွက်သည်။

လူတိုင်းအတွက်ပညာရေး (Education For All)

ရည်မှန်းချက်နယ်ပယ် (၄) ရပ်

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှုဖြစ်သော ဒါကာ EFA မူဘောင်နှင့် ထောင်စုနှစ်ဖွံ့ဖြိုးရေးပန်းတိုင်များ (MDGs- Millenium Development Goals) ကို အခြေပြု၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် ‘လူတိုင်းအတွက်ပညာရေး’

ရည်မှန်းချက်နယ်ပယ် (၄)ရပ်ကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- အခြေခံပညာသင်ယူခွင့် ရရှိရေးနှင့် အရည်အသွေးပြည့်မီရေး
- ကလေးသူငယ်ပြုစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ပညာပေးရေး
- ကျောင်းပြင်ပပညာရေးနှင့် စဉ်ဆက်ပညာရေး
- ပညာရေးစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် သတင်းအချက်အလက်စနစ်ခေတ်မီ တိုးတက်စေရေး (EMIS- Educational Management and Information System)

မြန်မာနိုင်ငံသည် ‘လူတိုင်းအတွက်ပညာရေး’ အစီအစဉ်တွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သော နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ယင်းအစီအစဉ်အောက်တွင် ရည်မှန်းချက်နယ်ပယ် (၄) ရပ်ကို ချမှတ်ထားသည်။ အဆိုပါ ရည်မှန်းချက်နယ်ပယ် (၄) ရပ်ကို အရည်အသွေးတိုးတက်ရေး၊ လူတိုင်းအခြေခံပညာသင်ယူခွင့်ရရှိရေး၊ ကျောင်းသင်ပညာရေးနှင့် ကျောင်းပြင်ပပညာရေးကို တိုးချဲ့ဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ကလေးသူငယ်ပြုစောင့်ရှောက်ရေးနှင့်ပညာပေးရေးတို့ကို အလေးပေး၍ ပိုမိုကျယ်ပြန့်ပြည့်စုံစွာသုံးသပ်ရန် ချမှတ် ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

လူတိုင်းအတွက်ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချရေး ရည်ရွယ်ချက်များ

- ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချရေး၊ ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးခြင်းနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေသည်တို့ကို လူထုကပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ သိရှိနားလည်သဘောပေါက်ရန်
- သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများက ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချရေးမူဝါဒနှင့် လုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်
- ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးကွန်ရက် တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းမှု အပါအဝင် ဘာသာရပ်ပေါင်းစုံနှင့် ကဏ္ဍပေါင်းစုံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရှိစေရန်
- ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသော သိပ္ပံပညာဆိုင်ရာ ဗဟုသုတများ ပိုမိုကောင်းမွန်တိုးတက်ရန်

(UN/ISDR) 29

လူတိုင်းအတွက်ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချရေးသည် ပင်ကိုယ်သဘာဝအားဖြင့် အလွှာစုံ၊ ကဏ္ဍစုံ ပူးပေါင်းပါဝင်ရသည့် ချဉ်းကပ်နည်းပင်ဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းများထိရောက်စေရန်အတွက်မူ ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပိုမိုနီးကပ်စွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရပေမည်။ သို့သော် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်ဖို့လည်း လိုအပ်ပေသည်။ ဒေသအတွင်းရှိ အခက်အခဲများကို တိကျစွာနားလည်သဘောပေါက်ထားရန်လိုပြီး ဆီလျော်သည့် နည်းပညာများကိုလည်းပေးရပေမည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနယ်ပယ်အတွင်းရှိ အခြားသော ဆက်စပ်ကဏ္ဍများနှင့်လည်း ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေးလည်း လိုအပ်ပါသည်။

နည်းဗျူဟာဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်(၃)ရပ်

- ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာမူဝါဒ၊ စီမံကိန်းနှင့် အစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်းများတွင် ထိရောက်သော ဘေးအန္တရာယ် လျှော့ချရေးအစီအစဉ်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်၊ ဘေးအန္တရာယ် တားဆီးရေး၊ ထိခိုက်မှုနည်းပါးစေရေး၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးနှင့် ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးမှုလျှော့ချရေးတို့ကို အလေးပေးရန်
- အထူးသဖြင့် ရပ်ရွာအဆင့်ရှိ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများ၊ စွမ်းဆောင်ရည်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်နှင့် အားဖြည့်ပေးရန်
- အရေးပေါ်အခြေအနေအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု၊ တုံ့ပြန်မှုနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်မှုအစီအစဉ်များ ရေးဆွဲခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချရေး ချဉ်းကပ်နည်းများကို စနစ်တကျထည့်သွင်းရန်

30

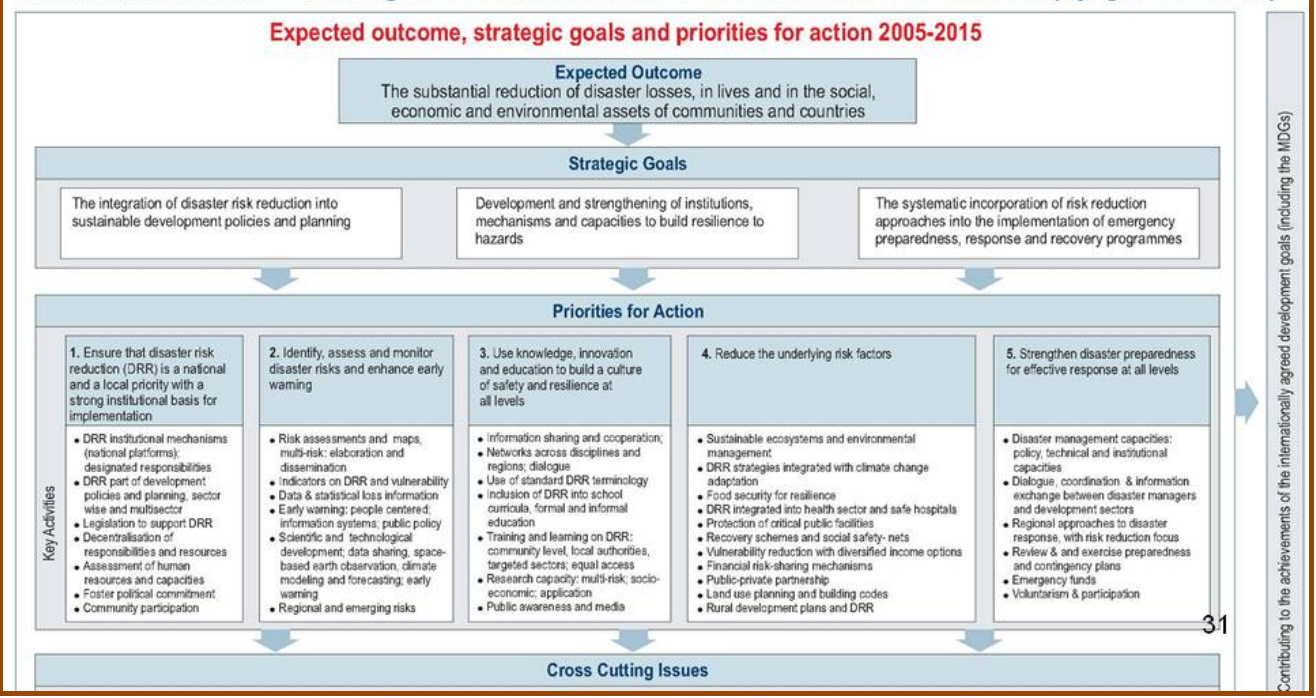
ဘေးအန္တရာယ်လျှော့ချရေးလုပ်ငန်းကို အလွှာအသီးသီးတွင် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်။ အထူးသဖြင့် ရပ်ရွာလူထု၊ ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်း အဆင့်ရှိ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ လျှော့ချရေးကို အလေးထားသင့်သည်။ သို့မှသာ သင့်တော်သောစီမံကိန်းရေးဆွဲမှုများနှင့် ဒေသတွင်းလုပ်ငန်းများမှတစ်ဆင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဒေသတွင်းရှိ လူမှုအဖွဲ့အစည်းမှ အလွှာအသီးသီးသည် ဤ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ကဏ္ဍအလိုက် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ရမည်။

ဟရီးဂိုးလုပ်ငန်းစဉ်မူဘောင် -HFA (၂၀၀၅-၂၀၁၅)

SUMMARY of the Hyogo Framework for Action 2005-2015: Building the Resilience of Nations and Communities to Disasters (Hyogo Framework)

ဘေးအန္တရာယ်လျော့ချရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ယူချက်များတွင် ဘေးအန္တရာယ်များကို နိုင်ငံတကာနှင့် ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများက တုံ့ပြန်မှုတည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ ဟရီးဂိုးရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်မူဘောင်သည် ထင်ရှားသည်။ ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို ၂၀၀၅ ခုနှစ်က ဂျပန်နိုင်ငံ ဟရီးဂိုးခရိုင် ကိုဘေးမြို့တွင် ကျင်းပခဲ့သော ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာကမ္ဘာ့ညီလာခံကြီးတွင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးက သဘောတူ အတည်ပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ပညာရေးဖြင့် ဘေးအန္တရာယ်ခုခံနိုင်စွမ်းတည်ဆောက်ခြင်း

ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ငန်းနယ်ပယ်(၅)ခုရှိပါသည် -

၁. ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးကို ဒေသနှင့်လျော်ညီအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း။
၂. ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများကို ဖော်ထုတ် သတ်မှတ်ခြင်း၊ အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်ခြင်း။
၃. ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချမှုပညာပေးခြင်းဖြင့် ဘေးကင်း လုံခြုံစွာ နေထိုင်တတ်သည့် အလေ့အထတည်ဆောက်ခြင်း။
၄. ပညာရေးကဏ္ဍတွင်ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်သည့် အခြေခံအကြောင်း ရင်းများကို လျော့ချခြင်း။
၅. ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ထိရောက်သောအရေးပေါ်တုံ့ပြန်မှုနှင့် ပြန်လည် ထူထောင်မှုတို့အတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း။

HFA မှ ချမှတ်ပေးထားသော ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်း (၅)ရပ်ပေါ်တွင် အခြေခံထားပြီး ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ခုခံနိုင်စွမ်းကိုတည်ဆောက်ရာ၌လည်း အဆိုပါလုပ်ငန်းနယ်ပယ်(၅)ရပ်အတွက် ဆီလျော်သော နည်းဗျူဟာများကို ချမှတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါအချက်များသည် ဤလုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲ တွင် အခြေခံထားသော သင်တန်းပို့ချမှုအစီအစဉ်၏ အဓိကနယ်ပယ် (၅)ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးသည် ကျောင်းများတွင် စတင်သည်

ဤချဉ်းကပ်နည်း၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ-

- သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်လွယ်သော နိုင်ငံများရှိ မူလတန်း၊ အလယ်တန်း နှင့် အထက်တန်းကျောင်းများ၏ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများတွင် ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေး ဗဟုသုတများ ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းမှုကို မြှင့်တင်ရန်။
- ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချမှုအတွက် ကျောင်းများအား ရင်းမြစ်စင်တာများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားရှိခြင်းအားဖြင့် နယ်မြေဒေသအတွင်း ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအကဲဖြတ်ချက်များ၊ ဘေးအန္တရာယ်ကြိုတင်ကာကွယ်မှုစီမံကိန်းများ မြှင့်တင်ရန်။
- သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ခဏ်ကို ခုခံနိုင်စွမ်းရှိသည့် သင့်တော်သောကျောင်းပုံစံ ဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်း၊ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းတို့ဖြင့် ကျောင်းများအား အကာအကွယ်ပေးမှုနှင့် ကျောင်းများ၏ ခိုင်မာတောင့်တင်းမှုကို မြှင့်တင်ရန်။

HFA ဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် ကုလသမဂ္ဂနိုင်ငံတကာဘေးအန္တရာယ်လျော့ချရေး နည်းဗျူဟာအဖွဲ့ (United Nations International Strategy for Disaster Reduction- UN/ISDR) သည် ကျောင်းဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာလှုပ်ရှားမှုကို ၂၀၀၆-၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ဆောင်ရွက် ခဲ့သည်။ ကျောင်းသင်ပညာရေးနှင့် ကျောင်းပြင်ပပညာရေးနည်းလမ်းများမှတစ်ဆင့် ကျောင်းများတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးလုပ်ငန်းများကို မြှင့်တင်ပေးရန် ရည်ရွယ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဒေသခံ ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများသို့ DRR နှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းစကားများ ဖြန့်ဝေပေးနိုင်ရေးအတွက် ကျောင်းများကို ရပ်ရွာလူထုအတွင်းမှ ရင်းမြစ်ဌာနများအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ခြေများကိုလည်း ဦးစားပေး လေ့လာခဲ့သည်။

လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲဖွဲ့စည်းပုံ

လုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲတွင် သင်တန်းစာစဉ်(၇)ခု၊ ဝေါဟာရအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များစာအုပ်၊ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုစာအုပ်နှင့် ပိုစတာများကို ဖြန့်ဝေမည်ဖြစ်သည်။

ခေါင်းစဉ်များ	စာစဉ်များ၏ ခေါင်းစဉ်များ/အကြောင်းအရာ
စာစဉ်အတွဲ - ၁	ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချခြင်းအကြောင်း မိတ်ဆက်ခြင်း
စာစဉ်အတွဲ - ၂	ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချရေးကို ဒေသနှင့်လျော်ညီအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း
စာစဉ်အတွဲ - ၃	ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်း၊ စိစစ်အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်ခြင်း။
စာစဉ်အတွဲ - ၄	ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျှော့ချမှု ပညာပေးခြင်းဖြင့် ဘေးကင်းလုံခြုံစွာနေထိုင်တတ်သည့် အလေ့အထတည်ဆောက်ခြင်း။
စာစဉ်အတွဲ - ၅	ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်သည့် အခြေခံအကြောင်းရင်းများကို လျှော့ချခြင်း
စာစဉ်အတွဲ - ၆	ပညာရေးတွင် ထိရောက်သောတုံ့ပြန်မှုနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်မှုအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း
စာစဉ်အတွဲ - ၇	ရပ်ရွာလူထုအခြေပြု ဘေးအန္တရာယ်ပညာပေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်း
ပူးတွဲမှတ်စုများ	ဝေါဟာရအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ
ဘေးအန္တရာယ်ပညာပေးရင်းမြစ်များ	ကျောင်းသား/သူများနှင့် ဆရာ/မများအတွက်လေ့ကျင့်ခန်းများပါသော လက်တွေ့ဆောင်ရွက်မှုစာအုပ် ဘေးအန္တရာယ်များအတွက် အဓိကကျသောပညာပေးသတင်းအချက်အလက်များပါသော ဝိုင်းကားများ 34

ဤလုပ်ငန်းဆွေးနွေးပွဲတွင် လေ့လာသင်ယူရန် စာစဉ်(၇)ခုပါဝင်ပြီး စာစဉ်(၁)မှလွဲ၍ ကျန်စာစဉ်များ တွင် လေ့ကျင့်ခန်းများ ပါရှိသည်။ စာစဉ်(၇) သည် ရပ်ရွာအခြေပြု ဘေးအန္တရာယ်ပညာပေးလုပ်ငန်း အကောင်အထည်ဖော်ရေးကို အလေးပေးထားပြီး ကျောင်းမှသည် ရပ်ရွာအထိ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး အတွက် ပညာပေးရင်းမြစ်များကို မိတ်ဆက်ပေးထားပါသည်။ ထို့ပြင် အကြံပြုထားသော ဖတ်စရာများနှင့် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ၊ ရည်ညွှန်းစာအုပ်စာတမ်းစာရင်းများလည်း ပါဝင်ပါသည်။

ရပ်ရွာအခြေပြုဘေးအန္တရာယ်ပညာပေးလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ခြင်း

သင်တန်းစာစဉ်(၇) သည် ရပ်ရွာလူထု၏ စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်မှုကို အလေးပေးထားပြီး၊ ကျောင်းတွင်းနှင့် ကျောင်းပြင်ပ ဘေးအန္တရာယ်ပညာပေးနည်းများကိုအသုံးပြုကာ ရပ်ရွာလူထု၏ သိမြင်သဘောပေါက်မှု အဆင့်ကိုမြှင့်တင်ပေးရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

စာစဉ်တွဲခြောက်ခုသည် ပညာရေးကဏ္ဍရှိ DRR နှင့်ပတ်သက်သည့် နည်းပညာပံ့ပိုးမှုများ ဖြစ်သည်။ စာစဉ်(၇)ကမူ အများပြည်သူနှင့် ပိုမိုကိုက်ညီပြီး ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းအဆင့်တွင် ဒေသခံတို့၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တည်ဆောက်မြှင့်တင်ပေးရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်သည် ပညာရေးကဏ္ဍရှိ DRR လုပ်ငန်းများ၏ အနှစ်သာရပင်ဖြစ်သည်။ ဒေသခံတို့၏ စွမ်းဆောင်ရည်များ မြင့်မားမှသာလျှင် ရည်ရွယ်ထားသည့် လုပ်ငန်းများ ရေရှည်တည်တံ့နိုင်ပေမည်။

စွမ်းဆောင်ရည် (Capacity) - ရပ်ရွာတစ်ခု၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်းရှိ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအဆင့် သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခု၏ ထိခိုက်စေမှုအဆင့်ကို လျော့ချစေနိုင်သည့် ရရှိနိုင်သမျှသော ခွန်အားများနှင့် ရင်းမြစ်များအားလုံး၏ အစုအပေါင်းဖြစ်သည်။

စွမ်းဆောင်ရည်စိစစ်မှု (Community Assessment) - လူတို့၏ အောင်မြင်စွာဖြေရှင်းနိုင်သော နည်းဗျူဟာများ၊ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ထိခိုက်မှုလျော့ပါးစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းများနှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေတုံ့ပြန်မှုတို့ အတွက် ရရှိနိုင်သော ရင်းမြစ်များကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ အဆိုပါ ရရှိနိုင်သော ရင်းမြစ်များအား မည်သူတွင်ရှိသည်၊ မည်သူက ထိန်းချုပ်သည် ဆိုခြင်းကိုပါ အကဲဖြတ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ရပ်ရွာလူထု (Community) - ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရပ်ရွာလူထုဆိုသည်မှာ ဝန်းကျင်တစ်ခုတွင် အတူ နေထိုင်၍ တူညီသော ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ကြုံတွေ့ခြင်း သို့မဟုတ် တူညီသော ဘေးအန္တရာယ် ထိခိုက်ခံရလျက်ရှိခြင်း စသည်တို့ကဲ့သို့သော အကြောင်းခြင်းရာတစ်ရပ် သို့မဟုတ် အကြောင်းအခြင်းအရာ များစွာတွင် မျှဝေခံစားကြရသော လူအဖွဲ့တစ်ခုဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။

ရပ်ရွာအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ (Community Based Organisations- CBOs) - လူများ၏ ကိုယ်ပိုင် ဦးဆောင်မှုဖြင့် ပေါ်ထွက်လာသော အဖွဲ့အစည်း များဖြစ်သည်။ ယင်းတို့တွင် အားကစားကလပ်အသင်းများ၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများ၊ အိမ်နီးချင်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် ပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်သည်။ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးအစား အမျိုးမျိုးရှိပြီး၊ အချို့ကို ပြည်တွင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာမှ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း (NGOs)များက ထောက်ပံ့လျက်ရှိပြီး၊ အချို့ကို နှစ်နိုင်ငံကြား သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများက ထောက်ပံ့လျက်ရှိသည်။ အချို့မှာ ပြင်ပအကူအညီအပေါ်မမှီခိုပဲ ရပ်တည်ကြသည်။ ရပ်ရွာအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းအချို့သည် ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများအား ၎င်းတို့တွင် လိုအပ်သောဝန်ဆောင်မှုများ ရပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်းကို သိရှိလာအောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် နားလည်သဘောပေါက်မှုမြှင့်တင်မှုအောင် အကူအညီပေးခြင်းများ ပြုလုပ်လျက်ရှိသကဲ့သို့ အချို့အဖွဲ့အစည်းများက အဆိုပါ ဝန်ဆောင်မှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးလျက်ရှိကြသည်။

ဘေးအန္တရာယ် (Disaster) - လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏လုပ်ငန်းဆောင်တာများအား အလွန်အမင်း ထိခိုက်ဆုံးရှုံးစေသည့် နှောင့်ယှက်ဖျက်စီးမှုတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်မှုအတိုင်းအတာသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းကမိမိတို့၏ကိုယ်ပိုင်ရင်းမြစ်များ (အသိပညာ၊ ကျွမ်းကျင်မှု၊ စက်ကိရိယာ၊ ငွေအင်အား စသည်များ) ကို အသုံးပြုဖြေရှင်းနိုင်သည့်စွမ်းရည်ထက်ကျော်လွန်သည့်အခါ လူ၊ ပစ္စည်း၊ စီးပွားရေး (သို့) ပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကို ကြီးမားကျယ်ပြန့်စွာဖြစ်ပေါ်စေသည့် ဖြစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု (Disaster Management) - အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် အထူးသဖြင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ တုံ့ပြန်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းတို့ကို အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး အတွက် အဖွဲ့အစည်းနှင့် ထိုအဖွဲ့အစည်း၏ ရင်းမြစ်များ၊ တာဝန်ဝတ္တရားများကို စီမံခန့်ခွဲမှုပင်ဖြစ်သည်။ ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှုတွင် စီမံချက်များ၊ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုများနှင့် အစီအစဉ်များကို အစိုးရ၊ စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကအဖွဲ့အစည်းများ၊ နယ်မြေခံရပ်ရွာများ၏ ပုံမှန်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေမှုများ နှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းကာ အရေးပေါ်အခြေအနေများကို တုံ့ပြန်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

အန္တရာယ် (Hazard) - အသက်ဆုံးရှုံးခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာများ ပျက်စီးခြင်း၊ လူမှုရေး နှင့် စီးပွားရေးပြတ်တောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်ယိုယွင်းခြင်းတို့ကို ပေါ်ပေါက်စေသော၊ ပျက်စီးစေ တတ်သည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အလားအလာ၊ အသွင်သဏ္ဍာန် သို့မဟုတ် လူသားတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်သည်။

အန္တရာယ်စိစစ်ချက် (Hazard Assessment) - အန္တရာယ်တစ်ခု၏ အလားအလာ၊ မူလသဘာဝ၊ စရိုက်လက္ခဏာများနှင့် အပြုအမူများကို ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် ဆန်းစစ်ခြင်း၊ လေ့လာခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့် ကြီးကြပ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ထိခိုက်မှုလျော့ပါးစေခြင်း (Mitigation) - သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ယိုယွင်း ပျက်ဆီးမှုနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာအန္တရာယ်များ၏ သက်ရောက်မှုကို ကန့်သတ်ရန် ဆောင်ရွက်သော တည်ဆောက်မှုဆိုင်ရာနှင့် တည်ဆောက်မှုမဟုတ်သောလုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။

ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု (Preparedness)- ကြိုတင်သတိပေးချက်များကို အချိန်ကိုက် ထိရောက်စွာ ထုတ်ပြန် ပေးခြင်း၊ လူနှင့် ပစ္စည်းများကို အန္တရာယ်ရှိသောနေရာများမှ ယာယီရွှေ့ပြောင်းပေးခြင်း စသည်တို့ အပါအဝင် အန္တရာယ်များ၏ သက်ရောက်မှုကို ထိရောက်စွာ တုံ့ပြန်နိုင်ရန်အတွက် သေချာစွာ ကြိုတင်ဆောင်ရွက်ထားသော လုပ်ငန်းများကို ရည်ညွှန်းသည်။

ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း (Reconstruction)- အဆောက်အဦများ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့် အသက်သွေးကြောဖြစ်သော/အရေးကြီးသော အထောက်အကူများ (ဥပမာ- ဆေးရုံ၊ လုံခြုံရေးစခန်း စသည်များ) ကို အစားထိုးတည်ဆောက်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပြီး ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအမြင်ကိုမြင့်မားစေသည်။

ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်း (Rehabilitation) - ဘေးအန္တရာယ်ဒဏ်ခံရသူများအား ‘ပုံမှန်ဘဝအခြေအနေ’ သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်သော အထောက်အကူပြုလုပ်ငန်းအားလုံးကို ဆိုလိုသည်။

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ (Risk)- သဘာဝကြောင့်ဖြစ်သော သို့မဟုတ် လူသားများကပြုလုပ်သော အန္တရာယ်များနှင့် ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးမှုတို့အကြား အပြန်အလှန်သက်ရောက်မှု၏ ရလဒ်အဖြစ် ပေါ်ထွက်လာသော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်သည့်အကျိုးဆက်များ သို့မဟုတ် မျှော်မှန်းထားသောဆုံးရှုံးမှုများ ကို ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် အန္တရာယ်၊ ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးမှုနှင့် ၎င်းတို့နှစ်ခု၏တွေ့ဆုံမှု စသည့် အကြောင်းရင်း (၃)ချက်ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့် ရရှိသောအကျိုးဆက်များ ဖြစ်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေစိစစ်ချက် (Risk Assessment) - ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ၏ သဘာဝနှင့် အတိုင်းအတာကို သတ်မှတ်သည့် နည်းစနစ်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ အများပြည်သူ၊ အိုးအိမ်ပိုင်ဆိုင်မှု၊

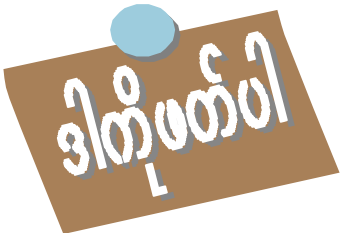

သက်မွေးလုပ်ငန်းနှင့် ၎င်းတို့မီခိုနေရသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်လာနိုင်သော အန္တရာယ်များနှင့် တည်ရှိဆဲ ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးမှု အခြေအနေတို့ကို ဆန်းစစ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချခြင်း (Risk Reduction)- ရေရှည်တည်တံ့မည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မျှော်မှန်း၍၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုရှိ ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးမှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများကို အနိမ့်ဆုံးဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်၊ အန္တရာယ်များ၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း (တားဆီးခြင်း)နှင့် ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်ခြင်း (ထိခိုက်မှုလျော့ပါးစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း နှင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း) တို့ကို ဆောင်ရွက်ရန် စသည့်အချက်များကို စဉ်းစားသည့် အသိသညာသတ်မှတ်ချက်ဖြစ်သည်။

ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးမှု (Vulnerability)- အားနည်းသော ရုပ်ပိုင်း၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကြောင်းရင်းများရှိခြင်းကြောင့် အန္တရာယ်များသက်ရောက်သောအခါ လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုတွင် အလွယ်တကူထိခိုက်ပျက်စီးမှုဖြစ်ပေါ်စေသော အခြေအနေများနှင့် ဖြစ်စဉ်များကို ဆိုလိုသည်။

ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးမှု စိစစ်ခြင်း (Vulnerability Assessment)- အမျိုးမျိုးသော အန္တရာယ် များအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့် ထိခိုက်လွယ်စေသောအကြောင်းရင်းများကို ခန့်မှန်းစိစစ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးမှု စသည်ဖြင့် အမျိုးအစားများစွာရှိသည်။

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချခြင်းအခြေခံသဘောတရားများ

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ ဆိုသည်မှာ မျှော်မှန်းထားသော ဆုံးရှုံးမှုများ (သေဆုံးမှု၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှု၊ ပိုင်ဆိုင်ပစ္စည်းများ၊ အသက်မွေးလုပ်ငန်းများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ သို့မဟုတ် ပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု) သို့မဟုတ် ထိခိုက်ဆုံးရှုံးမှု အကျိုးဆက်များ ဖြစ်ပေါ်နိုင်မှုကို ခေါ်ဆိုသည်။ သဘာဝနှင့် လူတို့အကြား အပြန်အလှန်သက်ရောက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သောအန္တရာယ်များနှင့် ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးမှု တို့ကြောင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများရှိလာသည်။ ၎င်းကိုအောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြနိုင်သည်။

$$\text{ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ} = \frac{\text{အန္တရာယ်} \times \text{ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးမှု}}{\text{စွမ်းဆောင်ရည်}}$$

မှတ်ချက်- ဖော်ပြပါညီမျှခြင်းအရ ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနှင့်စွမ်းဆောင်ရည်တို့ကို မြင့်မားစေခြင်းဖြင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို လျော့ချနိုင်ပေမည်။

ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချခြင်း (DRR) ဆိုသည်မှာ ရေရှည်တည်တံ့မည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အလေးထားပြီး အန္တရာယ်များ၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း (တားဆီးခြင်း) နှင့်ကန့်သတ် ထိန်းချုပ်ခြင်း (ထိခိုက်မှုလျော့ပါးစေခြင်းနှင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း) တို့ကိုဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုတွင် ခုခံကာကွယ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးခြင်းနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေတို့ကို လျော့ပါးစေ ခြင်းဆိုင်ရာ အသိသညာသတ်မှတ်ချက်တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။

ဟရီးဂိုးလုပ်ငန်းစဉ်မူဘောင် - HFA

၂၀၀၅ ခုနှစ်က ဂျပန်နိုင်ငံ ဟရီးဂိုးခရိုင် ကိုဘေးမြို့တွင် ကျင်းပခဲ့သော ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု ဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့ညီလာခံကြီးတွင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးက နိုင်ငံများ၊ ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများ၏ ဘေးအန္တရာယ်ခုခံနိုင်စွမ်းတည်ဆောက်ရေးအတွက် အောက်ပါဦးစားပေးလုပ်ငန်း(၅)ရပ်ကို လက်ခံ ကျင့်သုံးရန် သဘောတူအတည်ပြုခဲ့ကြသည်-

- ၁) ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချမှုလုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံဆိုင်ရာနှင့် နယ်မြေဒေသဆိုင်ရာ ဦးစားပေး လုပ်ငန်းဖြစ်ရေးနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် ခိုင်မာသော ဖွဲ့စည်းမှုအခြေခံ ရှိစေရေး
- ၂) ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ပြီး အကဲဖြတ်စောင့်ကြည့်ကြီးကြပ်ရေးနှင့် ကြိုတင်သတိပေးမှုမြှင့်တင်ရေး
- ၃) အဆင့်အားလုံးတွင် ဘေးအန္တရာယ်ခုခံနိုင်စွမ်းနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံစွာနေထိုင်သည့်အလေ့အထ တည်ဆောက်ရန် ဗဟုသုတ၊ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုနှင့် ပညာပေးခြင်းတို့ကို အသုံးပြုရေး
- ၄) ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအကြောင်းရင်းများကိုလျော့ချရေး
- ၅) အဆင့်အားလုံးတွင် ထိရောက်စွာတုံ့ပြန်နိုင်ရေးအတွက် ဘေးအန္တရာယ်ကြိုတင်ကာကွယ်မှုများ တိုးတက်ခိုင်မာစေရေး

‘လူတိုင်းအတွက်ပညာရေး’ - EFA

ပညာရေးဆိုသည်မှာ လူသားတို့အတွက် အခြေခံလိုအပ်ချက်တစ်ခုအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အရည် အသွေးရှိသည့် ဘဝ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ် အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် လူမှုရေး တန်ဖိုးများအတွက် အထောက်အကူအဖြစ်လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု တိုးတက်ရေး အတွက် အသုံးပြုကိရိယာ တစ်ခုအဖြစ်လည်းကောင်း မြန်မာနိုင်ငံက ရှုမြင်ထားသည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုနှင့် ထောင်စုနှစ်ဖွံ့ဖြိုးရေးရည်မှန်းချက်များ (MDGs) အတွက် ဒါကာ EFA မူဘောင်အပေါ်တွင် အခြေခံ၍ နိုင်ငံတော်၏လိုအပ်ချက်များ၊ အနေအထားများနှင့် ကိုက်ညီသည့် လက်တွေ့ကျသော၊ အောင်မြင်နိုင်သော EFA နိုင်ငံအဆင့်လုပ်ငန်းစီမံချက်ကို မြန်မာနိုင်ငံက ရေးဆွဲခဲ့ပြီး ရည်မှန်းချက်နယ်ပယ် လေးရပ်နှင့် နည်းဗျူဟာခြောက်ရပ်တို့ကို သတ်မှတ်ခဲ့သည်။

EFA ရည်မှန်းချက်နယ်ပယ်(၄)ရပ် မှာ-

- ပညာသင်ယူခွင့်နှင့် အရည်အသွေးရှိ အခြေခံပညာရေး ရရှိသင်ယူခွင့်
- ကလေးသူငယ် ပြုစုစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ပညာပေးရေး
- ကျောင်းပြင်ပပညာရေးနှင့် စဉ်ဆက် ပညာရေး
- ပညာရေး စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် သတင်းအချက်အလက်စနစ် (EMIS)

အထက်ပါရည်မှန်းချက်များ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အောင်မြင်ရေးအတွက် နည်းဗျူဟာ (၆)ရပ် မှာ-

- ကလေးပျော်ကျောင်းများ တိုးချဲ့ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး
- အခြေခံပညာရေးကို ကလေးသူငယ်များ ပိုမိုသင်ကြားခွင့်ရရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ရေး
- ကျောင်းတက်မှုအကြိမ်မြင့်မားစေရေးနှင့် ကျောင်းများတွင် ကျောင်းတက်မှန်စေရန် ဖန်တီးရေး
- ကလေးငယ်များ အပြည့်အဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် အကူအညီပေးရေး
- စာတတ်မြောက်မှုမြင့်မားစေရေးနှင့် ကျောင်းပြင်ပပညာရေးမှတစ်ဆင့် ဆက်လက်ပညာ သင်ကြားမှု တိုးတက်စေရေး
- ပညာရေးစီမံခန့်ခွဲမှုသတင်းစနစ် ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးစေရေး

ထောင်စုနှစ်ဖွံ့ဖြိုးရေးပန်းတိုင်များ- MDGs

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် ၁၈၉ နိုင်ငံလုံးက ထောင်စုနှစ်ဖွံ့ဖြိုးရေးပန်းတိုင်များ (Millennium Development Goals-MDGs) ကို ကတိကဝတ်ပြုထားကြသည်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်သို့ အရောက်တွင်-

၁. ချွတ်ချို့ကျဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့်ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုကို ပပျောက်စေမည်။
၂. တစ်ကမ္ဘာလုံး မူလတန်းပညာတတ်မြောက်စေမည်။
၃. အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားတန်းတူညီမျှရေးကမြင့်တင်၍ အမျိုးသမီးစွမ်းဆောင်မှု အခွင့်အလမ်း တိုးမြှင့်စေရမည်။
၄. ကလေးသေဆုံးမှုနှုန်းလျော့ချမည်။
၅. သားဖွားမိခင် ကျန်းမာရေး တိုးမြှင့်ပေးမည်။
၆. အိပ်ချ်အိုင်ဗီ/အေအိုင်ဒီအက်စ်ရောဂါ၊ ငှက်ဖျားနှင့်အခြားရောဂါများကို တိုက်ဖျက်မည်။
၇. ပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေစဉ်ဆက်မပြတ် တည်တံ့ရေး မုချမသွေဖြစ်စေမည်။
၈. ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် တစ်ကမ္ဘာလုံး ပေါင်းဖက်ဆောင်ရွက်မှု ဖန်တီးပြုလုပ်မည်။

အရေးပေါ်အခြေအနေများရှိပညာရေးနှင့် ပညာရေးကဏ္ဍရှိDRR

ပညာရေးသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ပညာရေးနှင့် ကျောင်းတက်ခြင်း သည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီတွင် အရေးကြီးသော စတုတ္ထမဏ္ဍိုင်ဖြစ်၍ ကလေး များနှင့် လူမှုရေးအကာအကွယ်ပေးရေးအတွက်လည်း အရေးကြီးသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုသည် အခြေခံမှသည် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုအပြင်၊ သင်ယူသူများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ရေရှည်အကျိုးစီးပွားအတွက် ရှေ့ရှုလုပ်ဆောင်သင့်သည်။

ကလေးသူငယ်များအားလုံး ပညာသင်ကြားခွင့်ရရှိရေးသည် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်း တစ်ရပ်လုံးအတွက် ဦးစားပေးပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်လာသည်။ အရေးပေါ်ကာလများအတွင်းနှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေ ပေါ်ပေါက်ပြီးလျှင်ပြီးချင်း EFA နှင့် MDGs တို့ကို အလေးပေး ဆောင်ရွက် သင့်သည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ရေကြီးခြင်း၊ မြေငလျင်လှုပ်ခြင်းတို့ကဲ့သို့သော သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်များအပြင် အဓိကရုဏ်းများနှင့် စစ်ပွဲများကဲ့သို့သော လူသားကပြုလုပ်သည့် ဘေးအန္တရာယ်များလည်းပါဝင်သည်။ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကြောင့် လမ်းပေါ်နေကလေးများ၏ အရေအတွက် မြင့်တက်လာခြင်းနှင့် HIV/AIDS ကပ်ရောဂါတို့သည် အသံမပေးသော ကာလရှည် ပြည်တွင်းစစ်များ အသွင်ဆောင်လျက်ရှိပြီး၊ ရှုပ်ထွေးသော ပဋိပက္ခများကို ဆယ်စုနှစ်များစွာကြာအောင် ဖန်တီး နေတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် လူတိုင်းပညာသင်ကြားခွင့်ရရှိရေး ဆောင်ရွက်မှုသည် အရေးပေါ် အခြေအနေများတွင်သာမက၊ အေးချမ်းသာယာသော အခြေအနေများတွင်လည်း အရေးကြီးသည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေအတွင်း ပညာသင်ကြားခြင်းအတွက် အဓိကအကြောင်းတရားများတွင် ထိခိုက် ဒဏ်ရာရမှုနှင့် နေရာရွှေ့ပြောင်းခံရမှုတို့ကြောင့် ထိခိုက်ခံစားကြရသော ကလေးများနှင့်လူကြီးများ၏ လူမှုစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များ၊ ၎င်းတို့အား ဘေးအန္တရာယ်မှ အကာအကွယ်ပေးရေး လိုအပ်ချက်များအပြင် သင်ယူမှုစွမ်းရည်များထိန်းထားရေးနှင့် တိုးတက်ရေး၊ အရေးကြီးသော သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေပေးရေးတို့လည်း ပါဝင်သည်။

လွန်ခဲ့သော နှစ်များအတွင်းက ရုတ်တရက်ပေါ်ပေါက်ကျရောက်သော ဘေးအန္တရာယ်ကြီးများ၏ အရေအတွက်မြင့်တက်လာမှုက ‘လူတိုင်းအတွက်ပညာရေး’ လုပ်ငန်းနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ လျော့ချရေး(DRR)ကို ချိတ်ဆက်ပေးရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်ကြောင်းကို နားလည်သဘောပေါက် စေခဲ့ သည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ဟရီးဂိုးလုပ်ငန်းစဉ်မူဘောင်အကောင်အထည်ဖော်ရေးနှင့် အထူးသဖြင့် MDGs အောင်မြင်ရေးအတွက် အဓိကကျသည်။

ပညာရေးကဏ္ဍတွင်ဘေးအန္တရာယ်ခုခံနိုင်စွမ်းကိုတည်ဆောက်ခြင်း

ဘေးအန္တရာယ်ကိုခုခံနိုင်စွမ်း(resilience)ရှိသည် ဆိုသည်မှာ အန္တရာယ်များကို ရင်ဆိုင်ရတတ်သည့် စနစ်တစ်ခု၊ ရပ်ရွာလူထု သို့မဟုတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုနှင့် ဖွဲ့စည်းမှု အခြေအနေကို လက်ခံနိုင်သော အခြေအနေသို့ ရောက်အောင် ခုခံတွန်းလှန်ခြင်း၊ ပြောင်းလဲခြင်းတို့ဖြင့် ကိုက်ညီပြုပြင်သွားနိုင်သော စွမ်းဆောင်ရည်ပင် ဖြစ်သည်။ လူမှုစနစ်တစ်ခုသည် အတိတ်မှ ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်မှုများကို သင်ခန်းစာယူ၍ အနာဂတ်ကာလတွင် စွမ်းဆောင်ရည် မြင့်မားစေရန်နှင့် ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ကိုယ်အားကိုယ်ကိုးကာ တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အတိုင်းအတာဖြင့် ခုခံနိုင်စွမ်းရှိမှုကို တိုင်းတာဆုံးဖြတ်သည်။

ယူနက်စကို-မြန်မာပညာရေးပြန်လည်ထူထောင်မှုအစီအစဉ် (MERP) သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပညာရေးကဏ္ဍ၏ဘေးအန္တရာယ်ခုခံနိုင်စွမ်း တိုးတက်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ထိုသို့ ရည်ရွယ်ရာတွင် အထူးသဖြင့် အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေများလျော့ချရေးနှင့် အရေးပေါ် အခြေအနေအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေး နှစ်ရပ်လုံးကို ပညာရေးတွင်ပေါင်းစည်းပါဝင်လာစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးပြီး၊ အနာဂတ်ကာလ ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေးအတွက် ရပ်ရွာလူထုအခြေပြု ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ကဏ္ဍစုံချဉ်းကပ်နည်းကို အသုံးပြုပါသည်။ ယင်းချဉ်းကပ်နည်းတွင်-

- ဖြစ်ရပ်ကို အခြေမပြုဘဲ၊ လုပ်ငန်းစဉ်ကို ရှေးရှုခြင်း
- ကျောင်းများအတွက်သာ ကန့်သတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ရပ်ရွာလူထုဆီသို့ ဖြန့်ကျက် ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။

MERP သည် အောက်ပါ အစိတ်အပိုင်း နှစ်ရပ်လုံးကို အလေးပေးပါသည်-

အပိုင်း ၁။ ပညာရေးစီမံကိန်းနှင့်လေ့ကျင့်ရေးစာစဉ်တွဲများဖြင့် ပညာရေးစီမံခန့်ခွဲသူများအား ဘေးအန္တရာယ်သတိပြုရေး/ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ပေးခြင်း။

အပိုင်း ၂။ ကျောင်းအုပ်ကြီးများ၊ ဆရာ/မများ၊ ကျောင်းသား/သူများနှင့် မိဘဆရာအသင်းတို့အတွက် ဘေးအန္တရာယ်ဒဏ်ခံရသောရပ်ရွာများကို အရေးပေါ်အခြေအနေများအကြောင်းနှင့် ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေးပညာပေးရန် ရင်းမြစ်များပြုစုပေးခြင်းဖြင့် ရပ်ရွာအခြေပြုစွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်ပေးခြင်း။

ပညာရေးအတွက် ယူနက်စကို၏ ပံ့ပိုးမှု

အရေးပေါ်အခြေအနေများနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးကာလများတွင်ပင်လျှင် ပညာရေးသည် အရေးတကြီး ဖြည့်ဆည်းပေးရမည့်အရာ ဖြစ်သည်။ ခက်ခဲသောအချိန်ကာလတွင် ပညာရေးသည် ကလေးများနှင့် လူငယ်များ၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို အကာအကွယ်ပေးသည်။ ထို့ပြင် ပညာရေးသည် ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း တည်ငြိမ်မှုနှင့် စနစ်ကျမှုကို ရရှိစေသည်သာမက၊ အတွေ့အကြုံဆိုးများကို သက်သာပျောက်ကင်းအောင် ကုသပေးနိုင်သည်။ ပညာရေးမှတစ်ဆင့် အသက်ရှင်သန်စေရေးအတွက် အဓိက သတင်းအချက်အလက်များကို ဖြန့်ဝေပေးနိုင်ပြီး၊ စွမ်းဆောင်ရည်များကို တည်ဆောက်ပေးနိုင်သည်။ အရေးကြီးဆုံးအချက်မှာ ပညာရေးသည် အနာဂါတ်မျှော်လင့်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေး၍ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုနှင့် လူမှုရေးတည်ငြိမ်မှုတို့အတွက် ခိုင်မာသော အရန်အတားများကိုလည်း တည်ဆောက် ပေးသည်။ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အစိုးရအရာရှိများ၊ ဝန်ထမ်းများ၊ နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဆရာများ၊ မိဘများ၊ ရပ်ရွာလူထု၊ ကလေး သူငယ်များနှင့် လူငယ်များအားလုံးသည် အရေးပါသောကဏ္ဍမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြသည်။

ယူနက်စကို၏ရည်မှန်းချက်များသည် ပညာရေးစနစ်တစ်ရပ်လုံးကို အထောက်အကူပြုရန်ဖြစ်ပါ သည်။ ပညာရေးစနစ်တစ်ရပ်လုံးဟူသည် မူဝါဒချမှတ်ခြင်း၊ ပညာရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်း အဆင့်မှသည် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းရေးဆွဲခြင်း၊ ဆရာများအားလေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်း၊ စာသင်ခန်းများ အတွင်း စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအထောက်အကူပေးခြင်း အဆင့်များအထိ ပါဝင်သည်။ ယူနက်စကိုသည် ပညာရေး ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရှုမြင်သုံးသပ်ပြီး မူလတန်း၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းနှင့် အဆင့်မြင့်ပညာရေး တို့ကို အထောက်အကူပေးရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိရုံမျှမက၊ နည်းပညာနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပညာရေး၊ ဘဝတစ်သက်တာကျွမ်းကျင်စရာများ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ပညာရေး၊ အားကစားနှင့်ကစားခြင်းစသည့် နယ်ပယ်များကိုလည်း အထောက်အကူပေးလျက်ရှိသည်။

သတင်း
အချက်အလက်
ရင်းမြစ်များ

- Ministry of Education, Union of Myanmar. *EFA Mid-decade assessment report* - Yangon, August 2007
- Sinclair, Margaret. "Education in emergencies" in: J. Crisp, C. Talbot, D.Cipollone (Eds) *Learning for a future: refugee education in developing countries* – Geneva, 2001
- Sommer, M. *Coordinating education during emergencies and reconstruction: challenges and responsibilities* – Paris: IIEP – UNESCO, 2004
- UNESCO. *Education for All (EFA): Global Monitoring Report 2003/2004* – Paris, 2004
- UNESCO International Institute for Educational Planning (IIEP). *Guidebook for planning education in emergencies and reconstruction* – Paris, 2006
- UN/ISDR. *Words into Action: a guide for implementing Hyogo Framework*, Geneva, 2007
- ကုလသမဂ္ဂပြန်ကြားရေးဌာန (UNIC)၊ ထောင်စုနှစ်ဖွံ့ဖြိုးရေးပန်းတိုင်များ၊ ရန်ကုန်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ၂၀၀၂
- ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လူတိုင်းအတွက်ပညာရေး နိုင်ငံအဆင့် လုပ်ငန်းစီမံချက်၊ ရန်ကုန်၊ မတ်လ၊ ၂၀၀၃

၁ ယူနက်စကို-မြန်မာ ပညာရေးပြန်လည်ထူထောင်မှုအစီအစဉ်

မည်သို့သော သဘာဝဘေးအန္တရာယ်မျိုး ကျရောက်သည်ဖြစ်စေ ပညာရေးကဏ္ဍသည် သိသာစွာ အထိခိုက်ခံရသည်ချည်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချခြင်းနှင့် အရေးပေါ် အခြေအနေအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားရှိမှုတို့ကို ပညာရေးတွင် ပေါင်းစည်းထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ပညာရေးကဏ္ဍတွင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ခုခံနိုင်စွမ်းပိုမိုခိုင်မာရန် မျှော်မှန်းပါသည်။

၂. အရေးပေါ်အခြေအနေများရှိပညာရေးနှင့်ပညာရေးကဏ္ဍရှိ DRR

ပညာရေးဆိုသည်မှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်ပင်ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်များအတွင်း ပြင်းထန်သော သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ ပိုမိုကျရောက်ခဲ့ခြင်းနှင့် ကလေးငယ်များအပေါ် ဘေးအန္တရာယ်၏ရိုက်ခတ်မှုများကြောင့် ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေလျော့ချရေး(DRR)ကို ပညာရေး နှင့်ချိတ်ဆက်ရန် သဘောပေါက်သိမြင်လာကြသည်။

၃. ဟရီးဂိုးလုပ်ငန်းစဉ်မူဘောင် (၂၀၀၅- ၂၀၁၅)

နိုင်ငံများ၊ ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ခုခံနိုင်စွမ်းတည်ဆောက်ရာတွင် ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ် (၅)ရပ်ကို ပြုစုလမ်းညွှန်ပေးထားသည်။

A series of horizontal dashed lines for writing.

A series of horizontal dashed lines for writing, arranged in 20 rows across the page.

A series of horizontal dashed lines for writing, arranged in 20 rows across the page.

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

ယူနက်စကို-မြန်မာ ပညာရေးပြန်လည်ထူထောင်မှုအစီအစဉ်
UNESCO Myanmar Education Recovery Programme
Education for Sustainable Development Unit
UNESCO Asia and Pacific Regional Bureau for Education,
Bangkok.

• ကုလသမဂ္ဂအဆောက်အဦ
• (၆) နတ်မောက်လမ်း၊ တာမွေမြို့၊ နယ်၊ ရန်ကင်းမြို့၊
• ဖုန်း- (+၉၅-၀) ၅၄၂၉၀၀၊ ဖက်စ်-(+၉၅-၀) ၅၄၄၅၃၀

Plan
Be a part of it.

မှပုံပိုးသည်။